Țara este întâi a lui Dumnezeu și numai apoi a noastră

PERMANENȚE

ANUL I NR. 3
MARTIE 1998

CULTURAL POLITIC SOCIAL

16 PAGINI
2000 LEI

BINEFACERILE BUCURIEI

Suntem către sfârșitul lui martie și ar fi păcat să nu purtăm în noi măcar ecoul "Bunei Vestiri". Ne-am împărtășit cu bucuria ei, încât suntem datori s-o purtăm mai departe. Care ar fi valoarea acesteia și în ce măsură am fi noi vrednici de ea, dacă prevestirea venirii Mântuitorului n-ar stărui și după localizarea ei calendaristică? In aceste vremuri când din toate bucuriile una singură și-a făcut loc printre noi, bucuria răului că nu putem ieși din impas, e greu ce-i drept să rămâi senin și să privești înainte netulburat. Dar ce folos ne-ar aduce, după ce am stabilit dimensiunile crizei, dacă am privi-o ca pe un fapt consumat, fără drept de apel, ca pe o experiență definitiv compromisă, asupra căreia orice intervenție fiind inutilă, ne-am pune mâinile în sân, cu vaga speranță a unei noi oferte de sprijin, cum am mai primit? Practic ar însemna să ne încredințăm iarăși unor societăți de aiurea, cărora le vom da, de astă dată, nu numai cea mai mare parte, ba, chiar totalitatea procentelor. E întru totul oportun, de aceea, să ne înăbușim neliniștea și teama care, generalizate și fără frâu, în loc să fie un act de curaj capabil să rostească răspicat adevărul, ar avea efectul unui defetism.

Nu trebuie negreșit să faci un tur de forță ca să constați că nu numai omului politic i-au scăpat printre degete degringolada economică, fără să mai vorbim de regresul spiritual, dar le-au scăpat și tehnicienilor, competențelor consacrate în materie. Ar fi, de asemenea, nedrept să credem că vestul ne-a făcut promisiuni pe care știa că nu și le va ține, pentru că, în realitate, el însuși s-a înșelat că redresarea noastră va fi mai ușoară de cum a gândit-o. S-a ajuns astfel ca, la numai câțva ani de proiectele de sprijin avansate de organismele cheie din apus, ca și după nădejdile pe care ni le-au trezit FMI și Banca Mondială, care păreau să ne asigure o integrare automată, să fim edificați că toate aceste instituții experimentate fuseseră o călăuză care greșește drumul o dată cu noi. Ce putea fi mai normal ca, după eșec, să ni se spună tranșant că occidentul nu fabrică miracole și este timpul să stăm și noi cu picioarele pe pământ. Nu-i vorbă că pentru occident pământul nostru pe care ne recomandă să stăm este unul neutru și anonim, și nu împărtășit cu geniul locului și presărat cu străbuni, așa cum este pentru noi pământul românesc. E hotărâtor să înțelegem că numai o integrare globală în caracterele pământului natal, întărită cu toate semnificațiile lor, va face posibilă și o rodnică integrare europeană.

Am vrea să ne exprimăm dezacordul că, problemele care ni se pun astăzi țin numai de un studiu pluridisciplinar, rece și impersonal, și că dimensiunea etnică a acestui studiu e doar o variantă a aplicării lui într-un sector anexă, căruia i s-ar putea spune auxiliarul etic. Pentru noi care repetăm, fapt ce ni s-a reproșat, credința pe care am primit-o de la strămoși, că toate pornesc de la suflet, preocuparea etică este fundamentală în toate procesele politice și sociale. Pentru noi a organiza societatea este o lucrare al cărei succes pretinde neapărat o înfășurare a tuturor celorlalți factori pe factorul etic. Stiința însăși fără profunde rădăcini morale, fără a fi hrănită

Și intrând îngerul la ea, a zis: Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine, Binecuvântată ești tu între femei.

Iar ea, văzându-l, s-a tulburat de cuvântul lui, și cugeta în sine: ce fel de închinăciune poate să fie aceasta?

Iar îngerul i-a zis: Nu te teme, Marie, căci ai aflat har de la Dumnezeu.

Și iată că vei lua în pântece și vei naște și vei chema numele lui Iisus.

Acesta va fi mare și Fiul Celui Prea Înalt se va chema și Domnul Dumnezeu Îi va da tronul lui David, părintele său.

Luca I, 28-32

de o luminoasă credință, e mai de temut decât ignoranța. Iar noi, românii, în stadiul actual de involuție compotamentală, dacă nu vom cufunda proiectele de reconstrucție modernă a societății în ambianța unei creștinătăți reale, ca într-o apă sfințită, să fim convinși că acestă societate nu va fi nici liberă nici prosperă. Căci condiția creativității noastre și singura formulă de echilibru și durabilitate care ni se potrivește este a împlinirii pe toate planurile a Cuvântului testamentar. Morala noastră curentă trebuie să fie, în mod direct, o echivalență socială a religiei creștine. Pentru că nu am luat în serios, imediat după '89, necesitatea instituirii unei adevărate curse de construcție morală, am dat un avans nechibzuit corupției, pe care cu greu îl vom recupera acum. Iar dacă parlamentarii refuză să voteze legea unei salarizări a lor, în fond, dar într-o pauperitate generală, și care, dacă n-ar fi votată, n-ar mai adânci abisul între ei și majoritatea cetățenilor, consecință ca și inevitabilă după refuz, se datorește tot acestui exil pe planul secundar al imperativului moral. Exemple similare se pot da la nesfârșit.

De când termenul de revoluție s-a încetățenit, au fost aduse în agora nenumărate feluri de revoluții: economice, sociale, politice, morale, religioase, informaționale, și lista nu s-a epuizat. Pe de altă parte, o revoluție de un anumit gen nu este deosebită de celelalte la fel de net, tranșant, ca apa de untdelemn. O urmăresc întodeuna, cu o importanță scăzută, evident și alte feluri de revoluții. Specificitatea, predominanța felului de revoluție se exprimă însă în ceva, într-un fapt empiric mult mai grăitor decât toate încercările de a-l defini. Indrăznim să spunem că primul fapt revoluționar care s-ar produce în societatea pe care vrem s-o construim de opt ani încoace, ar fi apariția zâmbetului la scară națională. Zâmbetul este reflexul bucuriei, a unei bucurii secrete de care suntem siguri și nu ne temem că lăsând-o să ne mijească pe față s-ar evapora. Această bucurie din adâncul nostru, de care am ajuns să nu ne fie teamă că o vom pierde, chiar scăpând-o de sub control, este, de bună seamă, bucuria "Bunei-Vestiri". Dar ea este mai mult bucuria că ... ne vom bucura. Noi însă avem nevoie de bucuria simplă, cu darul de a ne calma și de a ne face permeabili la miracolul permanent al lumii, și mai ales de bucuria clipei de față. Vedeți, trecutul nu se va mai întoarce, viitorul, la urma urmei, nimeni nu știe cât va avea parte de el, dar cu prezentul e altceva, el ne oferă cele mai multe șanse să fi m siguri de el. Și dacă nici de această certitudine nu avem parte, nu știm de care atunci!

Așa cum ajungi să crezi din necesitatea credinței, la fel suntem convinși că omului i-a fost lăsată posibilitatea bucuriei, nu numai pentru a putea să suporte viață dar și pentru a face posibilă credința. Căci credința începe din bucurie și o dată cu ea se împlinește.

In altă vreme, dar într-o împrejurare aproape de frământarile noastre, Mircea Eliade făcea elogiul bucuriei, mai puțin ca relaxare psihică, și mai mult ca virtute militantă, creatoare de valori: " A face din viața și cunoașterea ta o permanentă bucurie - în pofida tuturor mizeriilor, și întunecimilor, și păcatelor, și neputințelor, și deznădejdilor - iată o datorie cu adevărat virilă, o datorie a omului și a omeniei din tine. A face din viața ta o victorie continuă contra morții, contra răului, contra întunericului - aceasta este o datorie peste care nici o morală din lume și nici o societate nu poate să treacă. Bucuria de a fi viu, oricât de deznădăjduite ar fi bălțile din sufletul tău și din jurul tău, nu e totuna cu optimismul vulgar al simplei existențe biologice. Bucuria vieții depășește cu mult confortul și sănătatea. Ea nu exclude suferința, agonia, disperarea - ci dimpotrivă, le implică. Pentru că nu înseamnă nimic a te bucura de viață atunci când ea nu îți întâmpină obstacole și crucificări". (Justificarea bucuriei, *Floarea de Foc*, 30 aprilie 1933).

Redacția

NUMAI PRIN NOI INȘINE

S-au consumat tone de cerneală, energii fără preget, vizite în multe țări susceptibile a ne da o mână de ajutor, a pune o vorbă bună pentru a fi acceptați în Uniunea Europeană, comunitatea de națiuni care au decis să formeze o solidaritate de preocupări pentru a evita conflicte care ar permite celui mai tare să impieteze asupra drepturilor celui mai slab, într-un cuvânt, să stabilească o armonie de conviețuire în acest vechi continent, adesea zguduit de războie de cucerire.

Pentru a atinge acest scop însă, se cere fiecăruia să-și aducă aportul său la echilibrarea de interese, având ca bază de calcul starea economică a întregului să ia decizii și să intervină, sprijinind țările care au dificultăți, consimțind ajutoare celor cu un nivel prea scăzut, pentru ca la rândul lor să devină un partener capabil să contribuie la efortul comun.

Zăbovind puțin privirile pe acest ecran viu al mizeriei și dezorientării, putem plasa noi cererea de intrare în Uniunea Europeană ca o prioritate absolută, ignorând dramatice realități, ce pun în pericol existența noastră ca națiie liberă

Bazați pe această solidaritate, să vedem dacă țara noastră răspunde la aceste criterii, indispensabile pentru a solicita integrarea noastră cu șanse de reușită în această Uniune.

Privind inflația, raportul între venit și cheltuieli, constatăm o diferență atât de mare între membrii importanți ai Uniunii și noi, ceea ce ne interzice, pur și simplu a schița un efort întru atingerea acestui obietiv, înainte de a pune ordine în treburile noastre interne, atât economic cât mai ales moral. Inflația la noi oscilează în jur de 150%, pe câtă vreme Franța, Germania, Anglia, cu nivelul de viață cel mai ridicat, nu depășește 2-3%.

Pornind de la această constatare matematică, putem noi angaja țara în această aventură, cu riscul de a deveni asistați, ceea ce ar fi o stare de umilință pentru o țară cândva grânarul Europei?

Și dacă totuși insistăm, deocamdată, cât ne va costa să facem ceva, care să echivaleze gestul nostru nesocotit?

Nu ar fi oare mai înțelept să purcedem, fără întârziere, la o bătălie de recuperare a avutului public, încăput pe mâini hrăpărețe, proveniți din ani mulți de jaf și minciună, protejați azi de insuficiența legilor și incertitudinea zilei de mâine?

Cincizeci de ani de furt din averea statului nu este îngăduit să mai dureze, cu riscul unei catastrofe naționale.

Se cunosc prea bine cauzele acestei degradări, etalate pe piața publică, fără ca cineva afectat de soarta acestei țări să îndrăznească a schița un gest pentru a opri hemoragia.

Se fâlfâie reforma pe toate undele ca o necesitate vitală, urgentă, ea nu mai permite tergiversări.

Urmașii comunismului, denumiți și neo-comuniști – parcă ar fi vreo deosebire de moravuri între ei – se lăfăie în vile furate, cu pensii care frizează revolta, administratori ai întreprinderilor de stat prezintă bilanțuri negative, însușindu-și profitul prin manevre frauduloase, ca în țara nimănui, pierderile se cifrează cu sutele, miile de miliarde de lei, bani care nu mai intră în vistieria statului, împiedicând instaurarea unui simulacru de echilibru. Procese cu miile dorm în dosare dosite, paralizând astfel sectoare întregi ale economiei.

Se cunosc toate aceste tertipuri și fiecare român este conștient că dacă nu se intervine de urgență, ca la boala unui pacient, acesta moare cu zile.

Atâtea dovezi flagrante determină diagnosticul, dar justiția și ea moștenitoare a unor apucături nefaste, este paralizată în rarele ei bune intenții. Cum s-ar spune, omul decis să ia taurul de coarne, nu știe de unde să înceapă, atât de grave și multiple sunt nevoile.

Sunt unii care se cabrează pe ideea de viteză a reformei care ar accelera rezolvarea problemelor, ocultând însă decenii de comunism cu urmările lui. Într-un cuvânt, să nu se atingă nimeni de fotoliile ocupate, pe drept sau pe nedrept, de către vechii prestatatori de servicii. Sărăcia poporului, ajuns la sapă de lemn, nu ar fi un motiv suficient pentru a răsturna o "ordine" stabilită de ani.

Zăbovind puțin privirile pe acest ecran viu al mizeriei și dezorientării, putem noi plasa cererea de intrare în Uniunea Europeană ca o prioritate absolută, ignorând dramatice realități, ce pun în pericol existența noastră ca națiie liberă?

Ministrul nostru de Afaceri Externe este, desigur, în posesia unor informații privind dificultăți care agită și calmul acestei UE, în curs de amenajare a unor dispoziții de funcționare, contrare suveranității naționale ale națiunilor participante la Uniune.

Vom lua ca exemplu Franța, care a răspuns prima la propunerea Uniunii de a reforma statutele.

Scopul acestei Uniuni este de a obliga națiunile participante să renunțe la unele din prerogativele de suveranitate națională, înscrise în legea de bază a republicii, Constituția.

Iată că trei articole din tratatul european semnat la Amsterdam de toate națiunile vin în contradicție cu Constituția Franței și Consiliul Constituțional, curtea supremă care veghează la aplicarea corectă a Constituției, ia poziție față de aceste dispoziții.

Dar să vedem mai întâi ce conțin aceste articole.

Articolul 73 J transferă instituțiilor comunitare grija de a veghea asupra liberei circulații de persoane.

Articolul 73 K transferă suveranitatea în ceea ce privește politica de azil politic și emigrația.

Articolul 73 O stipulează că la toate aceste măsuri se va aplica regula majorității, cu o perioadă tranzitorie de 5 ani, asortată, când este vorba de viză, de o procedură de codecizie cu parlamentul european, ceea ce înseamnă a ignora parlamentele naționale.

Va trebui deci modificată Constituția și pusă de acord cu noile modificări și nu contrariul.

Consiliul Constituțional, magistratura supremă care asigură aplicarea Constituției, ia poziție, afirmând că tratatul de la Amsterdam, semnat de toți partenerii Uniunii – inclusiv Franța – după Constituția din 1958 "ar putea afecta condițiile esențiale de exercițiu a suveranității naționale.

Articolul 3 din Constituție prevede că "principiul de orice suveranitate decurge în mod esențial de la națiune și că suveranitatea națională aparține poporului care o exercită prin reprezentanții lui și pe cale de referendum".

Se mai adaugă și articolul 88-2 din Constituție, adoptat înainte de tratatul de la Maastricht și care "nu permite absolut deloc un transfer de suveranitate națională, în materie de emigrație, azil și viză"

Articolul 2 "definește Republica un guvern al poporului de făcut de către popor".

Articolul 5 "conferă Președintelui Republicii misiunea de a veghea asupra integrității naționale, deci și controlul frontierelor.

Articolul 16 autorizează șeful statului de a folosi puteri speciale "când această integritate națională este amenințată de o manieră gravă și imediată".

Ne-am îngăduit să abuzăm de înșiruirea acestor argumente, care să ne permită a face o comparație cu dificultățile ivite la instaurarea adevăratei orientări a Uniunii, care vor cere timp și multă înțelegere din partea partenerilor, chemați a face concesii majore, care ating suveranitatea națională și graba noastră de a intra în acest organism în curs de definitivare, a regulilor ei de funcționare.

Va reuși ea să depășească aceste obstacole

☞ urmare în pagina 3

PERMANENTE

Editor: Funația *George Manu*
București, Str. Plantelor Nr. 9
Tel./Fax. 613.11.02

Comitetul Director:
Sebastian Mocanu
Nicolae Roșca
Mircea Nicolau
Sorin Pârvulescu - Director Economic

Redacția:
Mircea Nicolau - redactor șef
Cristian Urse - secretar de redacție
Nicolae Nicolau - redactor
Radu Creangă - redactor

Administrația:
Gelu Gheorgiu

Tehnoredactare computerizată:
Valeriu Cațer

FUNDAMENTALISM ŞI ORTODOXIE

La 1 noiembrie, 1822, ca urmare a unei rezoluţii imperiale, îşi deschide porţile, la Arad, prima şcoală clericală de pe aceste meleaguri. Organizatorii Simpozionului de aniversare a 175 de ani de la acest eveniment, au socotit util să-l situeze sub genericul "TEOLOGIE SI ISTORIE" şi asta nu întâmplător, evenimentul având relevanţă şi în plan religios şi în plan istoric. Teologia - cuvânt sau învăţătură despre Dumnezeu - e, în acelaşi timp o armă în mâinile Bisericii luptătoare, Biserică, în parte, condiţionată istoric. La rândul ei, istoria acestei Biserici face parte din marea istorie naţională şi universală. Conceptul "teologie" poate fi , prin urmare, asociat celui de "istorie", fără teama de a greşi. Consider totuşi că, în contextul dat, recursul în speţă e un preambul menit să ofere participanţilor o mai mare libertate de alegere a temelor. Voi încerca, prin urmare, nu întru totul în afara obiectului aniversar, să răspund, pe cât îmi este posibil, convingător dar nu şi exhaustiv, unei întrebări de o actualitate aparte: "Este Biserica Ortodoxă Română o Biserică fundamentalistă?" Dar pentru ce tocmai această alegere?

1. Incepând cu anul 1990, vechiul contencios dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Română unită cu Roma a reizbucnit. Circumstanţele în care se desfăşoară, diferite de cele interbelice, conferă greco-catolicilor indiscutabile atuuri, cum ar fi acela de "Biserică martirizată". Capitalul de compasiune şi simpatie adjudecat, flancat de resentimente, asigură amploare încrâncenării. Biserica Unită revendică şi se apără acuzând. Tot ceea ce i s-a întâmplat, după anul 1948, e pus în sarcina Bisericii Ortodoxe, începând cu decretul de desfiinţare şi terminând cu arestarea şi martirizarea episcopilor. Si pentru ca acest capitol să nu rămână doar un moment al unei istorii tragice, îi sunt alăturate, prin reactualizare, totalitatea incriminărilor aduse Bisericii Ortodoxe de-a lungul timpului, printre acestea şi acuza de fundamentalism, fundamentalism ortodox, adică încercarea de a confisca pentru sine statutul de Biserică naţională, Biserică a neamului românesc.

2. Preocuparea cea mai neîntrerupt clamată a societăţii româneşti postdecembriste este şi va rămâne încă, timp îndelungat, integrarea europeană: integrarea economică, integrarea politică, integrarea culturală, un proces îndeobşte acceptat, dorit chiar, din varii motive, nu şi pe deplin înţeles. In numele acestei integrări, în numele sincronismului teoretizat de E. Lovinescu, incriminările aduse Bisericii Ortodoxe sunt reiterate şi amplificate mult, de data aceasta protagonişti fiind intelectuali de toate soiurile. Câteva exemple din sutele care pot fi aduse: într-un interviu publicat în revista "22" din 5-11 octombrie 1994, doamna Doina Cornea afirmă printre altele: "Biserica Ortodoxă Română îndeamnă, chiar dacă nu în mod explicit, pe făgaşul legionar, înspre un naţionalism puţin exagerat". Mai categoric, în cadrul simpozionului din 16 decembrie 1994, ţinut la Târgu-Mureş cu prilejul centenarului VATRA, preşedintele Uniunii Scriitorilor din România, domnul Al. Ulici declară Ortodoxia "funciar fundamentalistă". Nu la multă vreme după, la radio Europa Liberă, Adrian Marino reia acuzaţia, aproximativ, în aceeaşi termeni. România Literară nu se lasă nici ea mai prejos. E limpede. Ne găsim în prezenţa unei campanii susţinute de contestare a B.O.R. Recent, Olivier Gillet, un relativ tânăr licenţiat în istorie şi doctor în filosofie cu teza "Biserica Ortodoxă şi statul comunist român (1984-1989) Studiu de ideologie a Bisericii ortodoxe: între tradiţia bizantină şi naţional-comunism", scrie - citez dintr-un interviu publicat în nr. 1/1996 al revistei Vatra - "... Biserica Ortodoxă, menţinând o eclesiologie, bazată pe etnicitate şi apărând în continuitate legătura indisolubilă între ortodoxie şi românitate după modelul mişcării Gândiriste, nu poate concepe un ,pluralism veritabil. Biserica Ortodoxă, îndeosebi tendinţele sale ultranaţionaliste, menţinând ideea simfoniei, nu poate decât să pună obstacole procesului democratic. Unii membri ai Bisericii şi unele curente fundamentaliste vor să restaureze ortodoxia ca Biserică dominantă română, fapt ce ar aduce grave prejudicii libertăţilor cetăţeneşti." (p.46). Sau: "Se pot vedea efectiv intelectuali şi ierarhi ortodocşi cum apără un naţionalism creştin bazat pe patriotism, creştinism şi etnicitate şi cum luptă împotriva autoritarismului catolic şi individualismului protestant." (p. 46). In aceeaşi revistă Vatra, nr. 4/1996, în cadrul unei vaste anchete, ideea e reluată în mod obstinant: "Identificarea ortodoxismului cu specificul naţional a condus la concluzii false şi dăunătoare pentru istoria noastră, tăgăduindu-i primatul substratului ei latin şi chemarea spre valorile culturale apusene. Ortodoxismul a mediat secole de-a rândul slavonismul şi grecismul în limbă şi cultură. Prin aceasta ne-a izolat de cultura occidentală şi

☞ urmare în pagina 4

☞ urmare din pagina 2

care survin şi se cer adoptate în mod ireversibil, între renunţarea la suveranitatea naţională în favoarea unei instanţe comunitare cu sediul în afara Franţei, sau îşi va păstra prerogativele care decurg din Constituţia ţării cu privire la suveranitatea naţională, creând astfel divergenţe în sânul comunităţii, punând în pericol existenţa ei însăşi?

Nu ar fi mai prudent să aşteptăm să se limpezească apele înainte de a ne azvârli în valurile prea agitate?

Pentru a accepta noile cerinţi ale UE, Franţa va trebui să consulte fie instituţiile parlamentare, Camera şi Senatul cu 2/3 din voturi pozitive – ceea ce ar fi încă posibil – sau o consultare a poporului printr-un referendum al cărui rezultat riscă să creeze anumite surprize.

Rezistenţa naţiunii ameninţată în identitatea ei, iată un element care ar putea să pună în cauză structura acestei instituţii supernaţionale.

În acest timp, nu ar fi mai înţelept din partea noastră să folosim timpul rezervat negocierilor între parteneri, care pot dura chiar ani de zile, ca să stabilizăm o situaţie prea grav compromisă?

Să nu ne hrănim cu iluzii că salvarea ne-ar veni din afară. Să reţinem învăţătura, după atâtea dezastruoase experienţe, care să ne întărească în ideea că numai prin noi înşine vom putea supravieţui.

Să nu uităm că regimul nostru comunist ne-a izolat de restul lumii, timp de aproape o jumătate de secol şi abia acum Occidentul a descoperit ravagiile comise de comunism, descoperire făcută de către aceşti cercetători şi istorici şi prezentate istoriei în "Cartea neagră a comunismului". Occidentul, prins de evenimente, descoperă abia azi pericolul comunist, dar până acum nu a făcut nimic pentru a-i limita puterea de distrugere. A asistat ca la un spectacol tragic a jumătate de Europa.

Comunismul nu a căzut printr-o intervenţie din afara lui, el a căzut în primul rând din cauză sărăciei generalizate, provocată de utopia unor nebuni, mai întâi în Rusia, apoi datorită reacţiei popoarelor ajunse la limita suferinţalor de foame, frig şi izolare de restul lumii, ermetic închise ca într-o mare temniţă.

Ele singure, prin ele însăşi, s-au eliberat de sub jug şi degradare. Naţiunile singure şi-au rupt cătuşele, Occidentul care le-a încredinţat destinul colosului bolşevic s-a mulţumit doar să scrie, să fasoneze istoria.

Decembrie 1989, o pildă cutremurătoare, când am reuşit, prin noi înşine, să ieşim la liman, să spargem zidurile marei închisori ce întemniţase ţara întreagă.

Îmi sună mereu în cuget, în inimă, apelul tinerilor ca un ecou prelung ce străbate timpurile, înfruntând tancurile şi strigând: "Să mergem la moarte! Să mergem la moarte!"

Câţi dintre responsabilii de azi ai acestei mândre ţări, România, îşi mai aduc aminte de puterea de dăruire a acestei generaţii, ca să fie şi pătrunşi de duhul marilor rupturi, acum ori niciodată, de suflul viu încă al acestor martiri ai românismului, ca să fie sensibili la soarta ţării şi o singură dată să-şi dea seama că prăpastia nu e departe, ea riscă să ne scufunde?

Filon VERCA

☞ urmare din pagina 3

astfel a contribuit la retardarea spiritualității noastre într-un spațiu intelectual static. Iar cantonarea în mitul autohtonismului, care ar fi întruchipat cu precădere de ortodoxie, ne încetinește în prezent, cum a făcut și în trecut, adaptarea la imperativul integrării în Europa."(Camil Mureșan, p.33).

***

Așadar, acuze vechi, în alte circumstanțe decât cele interbelice. Si nu mă gândesc doar la așa-zisul imperativ al integrării europene, care exista și atunci, mai temperat, e drept, cât la statutul protagoniștilor: Nichifor Crainic, Părintele Dumitru Stăniloaie, Nae Ionescu, Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Vasile Băncilă, Ernest Bernea și atâția alții, la calitatea și năzuințele lor "spre un sistem filosofic cu bază ortodoxă și spre o Biserică mândră, curată, puternică..."(Nae Ionescu în "Cuvântul" din 8 septembrie 1926). Intelectualii de azi văd lucrurile altfel. Când nu sunt ostili, sunt indiferenți sau critici. Mai ales critici, ceea ce nu ar fi un fapt neapărat negativ. Ii este necesar și Bisericii - aici în sens de ierarhie ecleziastică - răspărul critic. Potrivit învățăturii nu este om care să nu greșească. Si nu e vorba doar de greșeli personale. Nu numai păstoriții greșesc, greșesc și păstorii, și pentru că sunt păstori răspunderea lor , până la un punct, e mai mare, privește adică și unele păcate ale păstoriților, cărora le pot fi pricină de poticnire. Răspărul critic... Totul e, ca izvorul acestui răspăr să nu fie reaua credință.

***

Observațiile critice ale lui Olivier Gillet repun în discuție tezele lui Nae Ionescu, publicate în "Cuvântul" anilor '30, privind raporturile Ortodoxie - Neam sau Românie pe de o parte, Biserică - Stat pe de alta. Sansele de înțelegere corectă a acestor teze mi se par însă minime, dacă nu cumva chiar excluse. Accesul la spiritul timpului prin intermediul documentului scris, e precar. Cercetătorul belgian își exercită apoi magistratura critică, pentru a nu spune ostilitatea, de la înălțimea unui alt piedestal valoric decât o făceau interbelicii noștri. Pentru el, libertatea de conștiință și, ca un derivat, pluralismul religios, fie el și indus, sunt drepturi inalienabile. Perspectiva lui e antropocentrică, drepturile omului, omul sursă de drept, nu Dumnezeu,iar mântuirea, ca să preiau aproximativ sintagma teologului Teodor Baconski, un scrutin democratic, inadmisibil. Prin urmare, sunt necesre clarificări. Si voi încerca să le aduc, pe cât îmi e cu putință, fără pretenția de a fi exhaustiv, plecând chiar de la Nae Ionescu.

Polemica dintre profesorul Nae Ionescu și procatolicul profesor Frollo e cunoscută. "A fi român, înseamnă o stare naturală, o formulă de echilibru a existenței, din care decurg, prin însăși desfășurarea vieții, anumite forme (...) A fi român înseamnă a avea o anumită plămadă, din care decurg cu necesitate absolută anumite atitudini și gesturi. Voința noastră nu are nimic de zis în această împrejurare, pentru că noi nu ne putem depăși în chip normal, pe noi înșine, decât încetând a mai fi noi înșine."(Roza Vânturilor, Editura Roza Vânturilor, București, 1990, p.197). Acesta e o primă afirmație, o premisă, în general necontestată. "Atitudinea unui popor față de Dumnezeu, felul în care el trăiește nu numai în legătura lui cu Divinitatea, dar chiar Divinitatea însăși, face parte integrantă din structura intimă a națiunii." (op.cit., p.200). Acestă a doua afirmație e cea contestată. "... în chip natural, istoricește, românii sunt, în marea lor majoritate - deci în normalitatea lor - ortodocși." Afirmație - și acesta - de necontestat. Ori, dacă "România" e o stare naturală, și este, dacă acestă stare naturală include în sine și atitudinea față de Dumnezeu, dacă această atitudine e cea specific ortodoxă la marea majoritate a poporului român, ce concluzie poate fi trasă, alta decât aceea că ortodoxia e parte constitutivă a însuși sufletului nostru românesc și că face parte inalienabilă din ființa noastră. Pentru a pune în evidență, în mod mai pregnant, argumentul, fie-mi permisă o extrapolare. Cultura occidentală, în toată diversitatea ei, e socotită cultură creștină. Această cultură crștină - catolică sau protestantă - participă sau nu, face sau nu parte din plămada sufletească a popoarelor occidentale? Răspunsul meu e DA. Admițând, prin absurd, că din această plămadă este extras și îndepărtat tot ceea ce e valoarea creștină, catolică sau protestantă, ceea ce rămâne mai este popor francez, german, italian sau spaniol? Numai ca ei, contestatarii, nu se vor lăsa atât de ușor convinși. Își au și ei argumentele lor, care obligă la reflecții.

***

Potrivit filosofului Nae Ionescu, apartenența atât la națiune cât și la confesiune e un fapt natural. Preopinentul profesor Frollo admite că apartenența la națiune e un fapt natural, nu însă și apartenența la confesiune, aceasta fiind considerată obțiune sau act de voință. De partea cui este adevărul? Dacă e să judec pornind de la propria-mi persoană, trebuie să recunosc, eu am optat pentru ortodoxie, sunt ortodox, atât și așa cum sunt, pentru că așa m-am născut și pentru că așa am fost crescut. Nu cred că lucrurile stau altfel cu marea majoritate a credincioșilor, fie ei ortodocși, catolici sau greco-catolici. Acestă stare de fapt nu exclude, de ipso facto, posibilitatea de a opta pentru una sau alta dintre confesiuni. Fenomenul de convertire e și el real și ar fi o greșală să se facă, în totalitate, abstracție de el, indiferent dacă el, procesul de convertire este perceput ca opțiune propriu-zisă sau revelație, ca în cazul Sfântului Apostol Pavel, pe drumul Damascului. In ultima instanță aceasta ete adevărata problemă: câtă Providență divină și câtă natură sau voință personală se află la originea a ceea ce, într-un moment al existenței noastre, suntem. Nae Ionescu dă și nu dă un răspuns: "Viața religioasă a unui ins, participarea lui la învățătură (în substanța ei, universală) este condiționată istoricește. De unde eu cocnchid cu necesitate, că apartenența la o credință este un fenomen natural. Dumnezeu mi-a vorbit - desigur. Dar eu nu-l pot înțelege decât cu facultățile mele de om istoricește condiționat." (op. cit. p.213). Există însă și un creativ, o pavăză, ce se numește Sfânta Tradiție, prin intermediul căruia ADEVARUL RELEVAT ne este transmis altfel decât conceptual, ca ceva organic, viu.

Pentru elucidarea problemei, Părintele Stăniloaie recurge la o sintagmă mai puțin cunoscută: "imaginea-forță", substitut al apriorismului filosofic. "... imaginea-forță a fiecărui eu cuprinde virtual toate terminantele lui, inclusiv cele pe care eul le primește prin mijlocirea istoriei ce-l premerge. "(Ortodoxie și Românism, Sibiu, 1993, p.10) Sau: "In felul acesta, calitatea națională a eului omenesc nu este ceva accidental, de suprafață, aposteori, ci face parte din destinul esențial la lui, se cuprinde printre determinantele imaginii lui eterne."(Op.cit. P.10). Sau: "Calitatea națională nu este un accident adus umanului pur. Calitatea națională este însăși umanul într-o anumită formă a lui."(Op.cit. P.10). Ortodoxia nu cunoaște doctrina unui donum superadditum sau al dualismului ontolofic al omului primordial. La rândul ei "viața spirituală nu este nici ea ceva accidental, necesar naturii omenești, ci ține de ea, exprimă sensul și direcția ei. (...) De natura omului nu ține numai trupul și sufletul, ci și viața dumnezeiască-omenească. Omul e o ființă teandrică în natura lui. Noi distingem nu între natural și supranatural, ci între viață fără Dumnezeu și viață în Dumnezeu. Dar viața naturală e cea în Dumnezeu."(Op.cit. P.18-19).

Intre concepția lui Nae Ionescu și cea a Părintelui D. Stăniloaie există așadar o convergență, aș zice, deplină. Faptul ar trebui să dea de gândit detractorilor acestuia din urmă, care nu sunt puțini, și a căror incapacitate de înțelegere - când nu e la mijloc obedință năimită - își are explicațiile ei. Cu pozitivismul sau iluminismul secolului al XVIII-lea, cu pragmatismul filosofic al secolului XX nu se poate accede la ADEVARUL VIU, religios. Ori, valorile occidentale sunt constituite pe temeliile acestor filosofii.

***

Cuvântul "fundamentalism", în D.E.L.R. nu există, și nici în Larousse. E un cuvânt, să zicem, nou, utilizat în mod obsesiv, după cel de-al doilea război mondial, în discursul politic, în politologie.

☞ urmare în pagina 5

☞ urmare din pagina 4

Derivă din cuvântul "fundamental", adică de bază, principial, esențial. E considerat, uneori, sinonim al cuvântului "integralism", care nici el nu se află în dicționarele explicative ale limbii. In cele filosofice poate fi întâlnit cu sensul de "orientare în știință și filosofie care consideră obiectele și fenomenele ca sisteme".

***

Pentru o asemenea orientare mai proprii sunt conceptele holism, adică modalitate de interpretare filosofică a totalității ca sistem în care părțile își pierd individualitatea și se subordonează întregului și gestaltism, modalitate de interpretare configurațională a persoanei umane și, prin extensie, a societății, a istoriei chiar. Numai că cei ce acuză Biserica Ortodoxă de fundamentalism, conferă termenului cu totul alte sensuri. Referirile se fac, de obicei, la Islam și semnifică preluarea preceptelor morale din Coran de către stat și impunerea lor cu forța. Planul existenței religioase este suprapus peste cel al existenței juridice. Valorile (legea) sunt prestabilite, emană de la Dumnezeu, sunt relevate de El, Biserica, substituindu-se statului, le impune, pur și simplu, cu biciul. Credincioșii (supușii), în lipsa libertăților elementare, nu pot fi decât victime sau călăi fanatici. Specific fundamenta-lismului,prin urmare, nu e principialitatea liber asumată, ci forța strivitoare a legii (poruncii) dumnezeești, indiferent dacă această forță este exercitată de Biserica-Stat, sau Statul-Biserică. Ei, bine. Se poate reține în sarcina Bisericii Ortodoxe în general, în sarcina celei românești în special, o asemenea relație, un asemenea fundamentalism? La un prim excurs, în măsura în care istoria Bisericii Ortodoxe e parte a istoriei regionale, a istoriei imperiilor,cu oarecari rezerve și nuanțări necesare, se poate răspunde afirmativ. Fundamentalism istoric, fundamentalism conjunctural, în nici un caz fundamentalism funciar sau specific.

In anul 381, prin edict imperial, creștinismul este decretat religie de stat, religie oficială, vechile culte religioase fiind interzise. Conciliile ecumenice din Constantinopol și Calcedon (381, respectiv 451), plasează Biserica, la acea dată nedezbinată, în subordinea Statului, în subordinea Bazileului. Biserica Bizantină își avea totuși un regim organizatoriu propriu, modelat, e drept, după cel imperial. Autoritatea spirituală a Patriarhului, și nu numai a celui de Constantinopol, a tuturor Patriarhilor ecumenici, cinci la număr, era recunoscută. "Ca ales al lui Dumnezeu, locțiitor și reprezentant a lui Hristos pe pământ, obiect al unui cult special, împăratul era protectorul Bisericii și apărătorul credinței, intervenea în discuțiile dogmatice, convoca și prezida conciliile, urmărea atent aplicarea hotărârilor acestora, crea din proprie inițiativă episcopate noi, stabilindu-le statutul și, uneori intervenea chiar și în calendarul liturgic; veghea asupra respectării canoanelor, a ordinii și îndatoririlor ierarhiei ecleziastice; era factorul decisiv în alegerea și distituirea patriarhilor; într-un cuvânt conducea legal și efectiv Biserica."(Ovidiu Drîmba, Istoria culturii și civilizației, vol. 2, Editura Stiințifică și Enciclopedică, București, 1987). Biserica Romei nu vedea lucrurile altfel. "Puterea imperială ți-a fost dată nu numai ca să guvernezi lumea, ci, mai ales, ca să fii capul Bisericii" - îi scria, în 457, Papa Leon I împăratului bizantin. Acest tip de relație ce poate fi considerat fundamentalist, nu-i este propriu, prin urmare, numai Bisericii Ortodoxe, ci Bisericii în integralitatea ei, fiind impus de Statul devenit din prigonitor, protector. Modelul a evoluat apoi în timp, diferențiindu-se regional. Conflictele nu au întârziat să apară. In secolul VII, Maxim Marturisitorul, In secolul VIII, Ioan Damaschinul și alți Părinți ai Bisericii au contestat drepturile împăratului bizantin de a interveni în treburile Bisericii. Foarte energică a fost reacția călugărilor renumitei mânăstiri Stoudias din Constantinopol. In anul 1054, Patriarhul Mihail Kerularios și-a impus voința contra împăratului, provocând sau definitivând schisma. "Spre deosebire de Occident, unde reformele au fost întotdeauna opera Bisericii însăși, majoritatea reformelor din Bizanț s-au datorat inițiativei împăraților."(L. Brehier, apud. Op. cit. p.183). Explicația e simplă: starea de disoluție a Imperiului de Apus. Or, tocmai faptul acesta face posibil un fundamentalism al Bisericii Catolice, nu și unul al Bisericii Ortodoxe, rămase, prin tradiție, într-un raport de subordonare față de stat.

***

Restrângând problema la România de după 1918, această stare de lucruri nu e lipsită de consecințe și bune și rele, atât pentru Neam cât și pentru Biserică. Modelul bizantin, Bizanțul de după Bizanț lovit de același năpraznic fulger otoman, a eșuat în cele din urmă, iar noile realități care au condus la formarea și consolidarea României Mari sunt diferite de cele anterioare revoluțiilor de la începutul secolului al XIX-lea. Să nu uităm. La temeile noului stat stau ideile Revoluției franceze, stă rationalismul iluminismului anticlerical, ateu, prodemocrat. Comunismul se înscrie și el în descendența aceluiași iluminism. Modelul Bizantin în relațiile Bisericii cu noul Stat, prin urmare, nu mai e operant; riscă să eșueze în ipocrizie și impostură. Aceasta cu începere din chiar primele decenii ale secolului XX. Compromisurile au fost și numeroase și grave. Credincioșii, în marea lor majoritate, le-au ignorat și continuă să le ignore. Nu însă și intelectualitatea. Si dacă între cele două războaie, adică până la instalarea dictaturii regale, din păcate, cu binecuvîntarea Bisericii intelectualii s-au implicat, intelectualii de astăzi nu o mai fac, cel puțin nu în aceeași măsură. Ideea unei culturi ortodoxe și a unei Biserici române puternice și curate li se pare o aspirație naționalist-fundamentalistă, pe care o resping în numele libertății de conștiință, în numele democrației și a modernității. Până și teologi de talia domnului Teodor Baconski par să ezite. "Nu trebuie să democratizăm ideea de mântuire", Spune domnia sa într-un interviu publicat în România liberă din 19 aprilie 1997, adăugând numaidecât precizarea: "... nu e deloc obligatoriu ca toată lumea să se mântuiască. Biserica a respins apocatastaza, adică această viziune roză, globală, în care ce am gândit și ce am făcut nu mai contează pentru că Dumnezeu absoarbe totul, chiar și pe demon. (...) Salvarea e individuală nu colectivă." Da. Dar nu întru totul, întrucât în afara comunității individul nu poate ființa. Nu în zadar spune cântarea din Joia Patimilor: Chema-voi neamurile toate și acestea mă vor premări". Să nu democratizăm ideea de mântuire ... și nici să nu întoarcem spatele modernității. "Ideea ptrivit căreea un creștin adevărat întoarce spatele modernității și critică tot ce e modern, nu e corectă, fiindcă eludează problema permanentei încleștări a realităților contemporane. Un creștin care dezertează e un creștin care aplică soluțiile cele mai comode. Or, a întoarce spatele modernității mi se pare o soluție comodă." Atunci? Să o înfruntăm, nu prin evaziune, nu prin reîncreștinare, ci prin continua reînnoire a noastră și a Bisericii. Să nu uităm. Sfinții Părinți au realizat unul din marile miracole ale tuturor timpurilor. Au grefat calendarul mântuirii neamului omenesc pe sructurile calendarului cosmic. In temeiul acestei minuni, calendarul liturgic, istoria mântuirii se repetă mereu, în circumstanțe mereu schimbate, menite în cele din urmă, să determine creșterea, desăvârșirea progresivă a creației lui Dumnezeu, de după cădere.

Oricum, momentul e unul de reașezare a Bisericii în rosturile ei. Dumnezeiască fiind, de reușită nu avem dreptul să ne îndoim. Se cuvine să fim conștienți totuși că nici ușor nu va fi.

Viorel Gheorghiță

RADU GYR*

Trebuie să mărturisesc de la început că, atunci când am fost solicitat să evoc înaintea Dvs imaginea lui Radu Gyr, am întârziat un pic înainte de a răspunde afirmativ acelei invitații.

Nimic mai ușor și în același timp nimic mai greu decât a vorbi despre Gyr, și încă unui auditoriu ca Dvs. care v-ați hrănit - da! ăsta e termenul! - v-ați hrănit cu poezia lui și o consumați și astăzi ca pe un tonic excepțional.

Și am zis ușor, pentru că, la fel ca și în cazul dvs., el este atât de lipit inimii mele și destul de cunoscut în articulațiile poeticei sale ca și în liniaritatea exemplară a liricii sale, dacă n-ar fi să ne gândim decât la acel crescendo al tonului și tematicii care, de la "Corabia cu tufanici" a ajuns la marile balade de la Aiud.

Dar am zis și că e "greu", acum, după ce i s-au editat poemele, după ce i s-au dedicat articole și studii prețioase demne de a constitui prolegomena unei monografii atotcuprinzătoare sau a unei teze de doctorat, am zis, repet, că e greu, e temerar să mai încercăm noi din locul modest din care ne aflăm să spunem ceva nou, care să nu fie știut.Că doar este vorba de un poet pe care nu-l mai pot atinge nici sofismele insinuărilor rău-voitoare, nici minimalizările, nici negarea fermei lui angajări politice la tezele unei concepții pe care și-a apropiat-o din tinerețe, și care i-a marcat - aș zice, i-a sființit - întreaga viață.

De aceea este și ușor și greu să vorbești despre Radu Gyr, mai mult decât în cazul altor poeți.

Voi aminti în treacăt că, originar din Muscel, devine oltean prin adopție și că acolo, la Craiova, are primele contacte cu cenacluri literare, reviste și personalități culturale autentice. Că foarte devreme face primele încercări de a-și transpune în versuri zbaterile interioare și că, după studii la Facultatea de litere din București, devine conferențiar la catedra de Eseistică a Profesorului Mihail Dragomirescu. Primele sale plachete de versuri sunt premiate de Editura Socec, , de Societatea Scriitorilor Români în două rânduri și de însăși Academia Română care-i acrdă premiul Adamachi.

Ethosul românesc de la care se inspiră, observarea realității sociale, politice și culturale din țară și din Europa, dar mai ales felul propriu de a gândi, dar nu simplist, ferm dar nu rebarbativ, îl fac pe românul, pe creștinul Radu Gyr să fie de la început fidel și să rămână atașat concepției tradiționaliste, academistice, clasice, în viziunea sa estetică. Și, ca un corolar, să considere avangardismul de tip futurist, lettrist, dadaist sau suprarealist, cu toate subdiviziunilelor, ca pe niște simple diversiuni ale unor spirite lovite în mod atavic de sterilitate.

Atașamentul său inechivoc la direcția de revitalizare spirituală a Neamului nostru, de salvgardare a valorilor creștine ale culturii moderne, îl face repede pe Radu Gyr indezirabil regimului lui Carol al II-lea, dominat de influențe și presiuni aluvionare. Astfel ajunge în lagărul de la Miercurea Ciuc, alături de alte zeci și zeci de camarazi și unde dă literaturii române și sufletului atâtor și atâtor prizonieri politici acea bijuterie în filigran care este "Cântec de leagăn", cu care ne-am legănat copii rămași acasă noi, zecile de mii de deținuți politici de atunci și de mai târziu, *cântec fărâmător,* cum îl numea asistentul universitar Iordache Nicoară, cel care avea să fie împușcat acolo în carnajul din Septembrie 1939.

Și acest om, revenit în libertate și devenit Director al Teatrelor în cadrul Ministerului de resort în toamna lui 1940, inițiază demersurile și aprobă înființarea unui teatru evreiesc cu două săli - de revistă și de dramă - teatru care ființează și azi și al cărui fondator este, dincolo de toate contestările și diversiunile mai vechi și mai noi.

După lovitura de stat antonesciană din ianuarie 1941, identitatea lui Radu Gyr revine la statutul ei firesc: deținut politic pentru mai bine de 20 de ani, prezent în torentul, în fluviul de suferință al întregului popor. Din temnița Aiudului i se îngăduie să meargă pe front în linia I, în misiuni de sacrificiu, pentru o așa-zisă reabilitare care i s-ar fi acordat abia post-mortem, ca în cazul lui Haig Acterian, care va muri acolo. Rănit este adus în țară, unde registrul său liric trece într-o altă tonalitate, în volumele "Poeme de război" și "Balade", în care s-ar recunoaște cu greu autorul "Stelelor pentru leagăn" și al "Corabiei cu tufanici". Regimul instaurat după 23 August nu-l iartă nici el pe autorul atâtor și atâtor poeme de luptă și biruință românească și-l consideră pe Radu Gyr ca pe un ireductibil și periculos dușman al clasei muncitoare. Poetul ajunge astfel în situația de condamnat la moarte

Pentru un poem manifest, celebrul - de acum - "Ridică-te, Gheorghe, ridică-te Ioane". Țintuit în lanțuri timp de un an de zile, beneficiază de "magnanimitatea " și de "umanitarismul" regimului opresor și-și vede preschimbată sentința în muncă silnică pe viață.

Sănătatea, anterior precară și agravată de repetatele arestări și treceri prin regimurile de exterminare fizică, face din Radu Gyr expresia vie a unui miracol între atâtea altele petrecute în beciurile Jilavei și Aiudului. Condițiile sub-liminare de viață din teribilele închisori, departe de a-l anihila intelectual, îi biciuiesc spiritul și inspirația și fac să se convertească în giuvaeruri alese suferința , licărul de nădejde și credință în Dumnezeul lui și al nostru. A scris cineva "Binecuvântată fii tu, închisoare". Dacă se poate spune așa ceva, atunci uluitoarea prolificitate, fermecătoarea haină poetică a creației sale,și profunzimea tratării temelor nu pot fi decât expresia vie ce confirmă adevărul din titlul acelei lucrări.

Când spunem "prolificitate", am fi poate ispitiți să ne așteptăm la o producție oarecum în serie, ca variațiuni nesfârșite pe o aceeași temă majoră. Desigur că leit-motivul carceral este dominant, în mod firesc, dar marele talent de bijutier a știut să-și pună amprenta inconfundabilă și nepieritoare pe cea mai neînsemnată strofă. Ovidiu spunea: "... quiquid temptabam scribere, versus erat...". Tot așa și la Radu Gyr, versul curgea într-un tumult și un tempo inepuizabil.

Încă o dată, să nu ne însele fecunditatea lui extraordinară. Funciarmente aed, bard și trubadur, Radu Gyr nu are nimic facil, nimic de "deja văzut" sau auzit. Nu credem că riscăm prea mult dacă-l apropiem de marii desenatori și coloriști ai Renașterii, de sculptorii cu o creație de o abundență nefirească, de compozitorii al căror supraomenesc model este cel mozartian, sau, în sfârșit, dacă-l apropiem de prodigioșii autori de imnuri religioase din epoca patristică și isihastă.

Arta lui poetică pare simplă, mărturisită sincer în "Îngerul în jet". Poetul, conectat la condiția inumană în care e ținut, sensibil la suferințele celor din jur și ale Neamului său răstignit, adoarme - metaforic - și în timpul somnului un înger îi ia mâna și scrie pe foaia pe care până atunci o apăra albimea ei neatinsă, ca la Mallarmé. La fel cum, în "Iisus în celulă", la trezire dintr-un somn inițiatic, poetul are primite stigmatele suferinței pe care i le-a dăruit dumnezeiescul său Vizitator.

A stat în temniță și a creat Tomasso Campanella, și ne-a dat "Cetatea soarelui". A stat Silvio Pellico și ne-a dăruit "Le mie priggioni". Și au stat în temniță Fr. Villon și Oscar Wilde, dăruind lumii nemuritoarele "Testamente" și "Balada închisorii Readings", dar condițiile în care, în plin secol XX a stat zeci de ani Radu Gyr - sub trei regimuri de dictatură - lasă mult în urmă sub raportul durității lor pe cele îndurate de cei patru autori amintiți mai înainte.

Închis din pricina credinței sale în învierea neamului românesc în numele lui Iisus Hristos, Radu Gyr, în respectul tuturor celor din celulele prin care a trecut, și care i-au memorat poeziile, a compus sute - da, sute! - de piese, de la sonete la mari balade cu care a îmbogățit patrimoniul literar românesc. A epuizat tot universul imagistic floral, a surprins realități și pâlpâiri ale inimii, ale sufletului și duhului creștin trecând prin toată gama stărilor esențiale, de la simpla observație a unor evenimente în aparență anodine (ca în unele din sonetele sale), la tonul elegiac (în "Creanga de aur", "Întoarcerea lui Ulise", "Scrisoare de la tata"), la speranță (în "Jnepii", "Scrânciobul", și, mai ales , "Întoarcerea din Cruciadă"), la revoltă (în acel faimos îndemn: "Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane", sau "Blestemul Aiudului"), până, în sfârșit la scânteietoarele "Metanie" și "Iisus în celulă", piese mici dar de valoarea unor adevărate lecțiuni de teologie, adevărate predici. Dar cine va putea uita sau face abstracție de vreuna din marile balade, ca "Balada codrului fără haiduci", a "Ucenicului cu ochii albaștri", a "Cetății fără icoane" sau a "Clopotarului din stele".

Când, afară, Irodiada cea roșie își etala desfrânările unui pseudo-lirism care capitulase în fața realismului socialist și se ilustra prin Radu Boureanu, Cicerone Teodorescu, Eugen Jebeleanu, Geo Dumitrescu sau Alex. Andrițoiu și prin Geo Bogza acelor ani, în celulele Aiudului se forjau la temperatura zărcii, a beciului și a celulelor de izolare nume ca Luca Dumitrescu, Fane Vlădoianu, Costache Oprișan, Andrei Ciurunga, Aurel Dragodan și alții ca ei, intrați deocamdată în antologiile "poeziei în cătușe" sau a "poeziei după gratii".

Dar deasupra tuturor era Radu Gyr, ca termen de comparație la care se raportau, că la un Senior, fără complexe de inferioritate, fără ostentație, fără invidie.

Și s-au compus acolo versuri, romane, piese, poeme dramatice, s-au structurat catehisme și sisteme originale de metafizică. S-au compus cântece și imnuri, "Morminte dragi, luminăvie"(tot de Radu Gyr). S-au compus - fără precedent în istoria muzicii - și două cantate - poeme, fixate în memorie sau schițate prin mici crochiuri zgâriate pe pereți, două cantate vocal - simfonice deja executate în anii aceștia, realizări neegalate decât poate, parțial, de creația lui Erik Bergel, organist, compozitor și dirijor reputat, sas din zona Sibiului, care a cunoscut și el rigorile regimului penitenciar comunist.

Toate, toate, ca niște gesturi exemplare de rezistență aniticomunistă, realizând totodată și performanță unei extraordinare frumusețe morale închinate deopotrivă lui Dumnezeu și Neamului Românesc.

Iubiți prieteni,

s-a scris despre frații de crez și de suferință ai lui Radu Gyr, că sunt antii-intelectualiști, că sunt bolșevicii noștri, sau lumpeni de pe la sate, pegra orașelor, semidocți cu idei fixe. Mass-media a epuizat dicționarul infamant.

Așteptați puțin, însă: în curând va apărea un volum întreg, cuprinzând numele a peste 300 de asemenea "semidocți și antiintelectuali". Printre ei, alături de Mircea Eliade, de Blaga, de Vasile Băncilă, de Ion Barbu, veți găsi și numele lui Radu Gyr, în lucrarea: "Intelectualii și mișcarea legionară".

Dr. Nae NICOLAU

**Conferință ținută la comemorarea poetului în luna martie 1988*

ETNOCIDURILE SĂVÂRȘITE ÎN RUSIA
sub umbrela antinaționalismului occidental

După terminarea celui de al doilea război mondial și mai ales după descoperirea crimelor comise în lagărele hitleriste – de proporțiile unui adevărat genocid – mass-media occidentală a scos în evidență ororile care au avut la bază doctrina nazistă. Mediatizarea s-a prelungit timp îndelungat cu o intensitate crescândă, ajungându-se să se pună semnul egalității între nazism, fascism și naționalism, considerându-se că orice fel de naționalism poate fi generator de rasism sau șovinism.

O asemenea concepție antinațională a occidentului a fost mai mult decât convenabilă politicii tradiționale a Rusiei de deznaționalizare și rusificare, dat fiind structura multinațională a imperiului rus (peste 100 de etnii), pe care atât Rusia țaristă, cât și cea comunistă au căutat să o uniformizeze și să o aducă la un numitor comun, numit limba rusă. Eliberarea popoarelor din marea lor închisoare, după cum a numit-o Lenin, s-a dovedit a fi o lozincă propagandistică, căci Rusia comunistă a dus o politică și mai dură de deznaționalizare și asimilare, fiind ajutată în acest plan de teroarea pe care o instaurase.

Acele voci aparținând populației alogene băștinașe, care încercau să se opună și cereau dreptul la promovarea limbii și culturii proprii, erau incriminate de naționalism, fascism sau șovinism și se terminau la tribunale sub acuzația de "dușmani ai poporului", condamnate la ani grei de detenție. Mii de cetățeni au luat calea Gulagului sau a gropilor comune pentru că au încercat să lupte pentru menținerea propriei ființe naționale și să se împotrivească politicii de rusificare, – termen eufemistic, dat fiind că ne aflam în fața unuia dintre cele mai mari etnociduri cunoscute în istoria omenirii. Mai multe popoare au fost înghițite în imensul cazan rusesc, dispărând pentru totdeauna; altele se aflau pe cale de dispariție, în momentul prăbușirii URSS (1991). Metodele folosite au fost din cele mai diverse: deportări individuale și deportări în masă, dizlocări de populații în alte zone geografice, o politică locală de impunere a limbii ruse adulților și copiilor din cea mai fragedă vârstă etc.

Prezentăm câteva exemple: În teritoriile ocupate, cum a fost cazul Basarabiei în 1944, limba rusă a fost declarată ca limbă oficială imediat, deși peste 80% din populație nu cunoștea această limbă. Tătarii care locuiau de secole în Crimeea au fost dizlocați, în totalitatea lor, și mutați în cuprinsul spațiului rusesc. Aceeași soartă au avut-o o parte din ceceni și alte popoare caucaziene. Polonezii din zona ocupată de Rusia, după cel de al doilea război mondial, au dispărut pentru totdeauna, în mare parte. În Țările Baltice, Bucovina de Nord, nordul și sudul Basarabiei (rupte din Basarabia istorică), deportările și dizlocările de populații au cunoscut o amploare aparte. În Republica Moldova, un mare număr de români moldoveni și-au pierdut limba maternă, originea lor română nemaiputându-se dovedi decât după numele de familie pe care îl mai purtau (în unele cazuri și acesta fusese rusificat). Mare parte din restul populației vorbea, după aproape cinci decenii de stăpânire rusească, o limbă românească hibridă în care cuvintele rusești erau într-un proces de continuă extindere. În domeniile științifice, în medicină, în inginerie, în agricultură, terminologia era exclusiv rusească. Minoritățile din Republica Moldova au fost și ele victimele etnocidului. Ucrainenii stabiliți aici de secole și integrați în masa românilor moldoveni au fost rusificați. Găgăuzii de origine turcă și-au pierdut total limba maternă. Astăzi ei au început să reînvețe limba strămoșească.

Exemplele altor popoare victime ale etnocidului rusesc ar putea continua cu republicile din zona caucaziană, cele islamice, terminându-se cu etniile din estul Rusiei europene și Asiei.

Din nefericire, această dramă a multor popoare nu a fost cunoscută în Occident decât foarte vag. Dacă în problema celor care luptau pentru libertatea politică și a drepturilor omului, o anumită reacție din partea țărilor occidentale s-a produs după dezvăluirile făcute de Soljenițîn și alți dizidenți, o reacție asemănătoare în cazul dispariției unor etnii nu a existat – căci "morții" nu au putut vorbi. Dacă pentru "drepturile omului" s-a făcut un cult, un "drept al popoarelor la existență" nu s-a propovăduit și nu a existat.

Zilele care au urmat destrămării URSS ne aduc încă o dovadă că Rusia a continuat să se folosească de conceptul antinaționalist occidental pentru a-și menține avantajele dobândite ca urmare a politicii sale imperialiste. În acea perioadă (1989-1992), popoarele asuprite din spațiul ex-URSS, simțind vântul de libertate care bătea, au început lupta pentru a se salva din strânsoarea care le ducea spre moartea etnică. În acele momente, ministrul de externe rus, Andrei Kozîrev, cu un cinism rar întâlnit, se plângea în ziarele occidentale ("Le Monde" – 21 oct. 1993) de naționalismul agresiv al popoarelor din ex-republicile URSS, care încearcă să **"creeze state mono-etnice care prezintă o provocare gravă nu numai cu caracter umanitar, dar periclitând și securitatea internațională"** (sublinierea ne aparține - n.n.). După cum se vede, Moscova juca în continuare pe cartea antinaționalismului, deoarece știa că această concepție place occidentului. Iată deci Rusia în postura lupului care se plânge că va fi mâncat de oaie.

Dar nu numai demnitarii ruși gândeau astfel, ci și cetățeanul rus, de rând, căruia timp de decenii i se infiltrase ideea că lupta popoarelor neruse pentru libertate nu înseamnă altceva decât naționalism, șovinism și fascism. Nu întâmplător la Chișinău (capitala Republicii Moldova), după opt ani de la legalizarea limbii române (moldovenești) ca limbă de stat, atunci când românii moldoveni cer vreunui cetățean rus sau funcționar să vorbească în limba de stat, acesta îi califică de "naționaliști" sau le dă replica: "Iar ați început cu naționalismul vostru".

Cu o asemenea gândire a demnitarilor, autorităților și cetățenilor ruși ne putem imagina cât de dură a fost politica de rusificare în anii grei ai asupririi rusești, care a condus la adevărate cazuri de etnocid de felul celor arătate mai sus.

Din istoria dramatică a acestor etnociduri și a condițiilor în care au fost facilitate, o lecție esențială trebuie să se desprindă – aceea a definirii corecte a naționalismului.

Amalgamarea noțiunilor de rasism, șovinism și xenofobie cu naționalismul, așa cum s-au petrecut lucrurile după cel de al doilea război mondial, au condus la o adevărată cacofonie și la denaturarea sensului în care a fost cunoscut naționalismul până atunci. Consecințele s-au văzut și le-am prezentat mai sus și ele dăinuie până astăzi, atât în Occident cât și în țările ex-comuniste. Acestea din urmă preiau acum noul concept pseudonaționalist, fiindcă provine din Europa de Vest și merg cu gândirea până la absurd. Cum poate fi calificată altfel frecventa etichetare ca naționaliști sau naționaliști extremiști a unor comuniști notorii, care adaugă vechilor idei atacuri xenofobe sau rasiste?

Repunerea conceptului naționalist în nobilul și vechiul său conținut, așa cum îl caracterizează unele din marile dicționare (*nationalisme* = "attachement passionné à la nation" – "Robert"), se impune din respect pentru adevărata definiție a naționalismului și rolului pe care l-a jucat în tot decursul istoriei.

Naționalismul nu poate să însemne altceva decât puternica dragoste de țară și neamul căruia îi aparții, să propagi și să aperi valorile naționale și culturale, tradițiile și obiceiurile strămoșești și să lupți pentru apărarea ființei naționale atunci când aceasta este în pericol. Toate în spiritul toleranței și democrației.

Acei care au luptat timp de decenii ca să supraviețuiască etnocidului rusesc acest înțeles l-au dat naționalismului.

Mihai PANAGHIȚĂ

FLORILEGIU DIN

SIMION MEHEDINȚI*

ÎNTRE LITERATURĂ ȘI FILOSOFIE

Un paradox: cineva dovedește că are gândire filosofică atunci când pare că nu face filosofie, adică atunci când atacă subiecte în aparență nefilosofice, ori în viața lui de toate zilele. Deci nu numai atunci, și nu în primul rând atunci, când ține o prelegere filosofică ori scrie un studiu cu caracter formal filosofic, dar în restul timpului n-are nici un miros filosofic!
Mehedinți, prin creația sa de orice fel, ilustrează adevărul acestui paradox.
În adevăr, lucrarea sa fundamentală, Terra, pare o operă de geografie fizică și nimic altceva, autorul însuși va fi considerat-o tot așa. Și totuși, voluntar sau involuntar, ea e, în primul rând, o carte de filosofie! Ea e o filosofie a geografiei, căci se ocupă, cu o mare rigoare și cu un puternic inedit, de obiectul, metoda, condițiile de dezvoltare și rostul geografiei. S-ar zice că aici Mehedinți face filosofie sculptând în blocul pământului întreg! Această carte e, de fapt, un capitol dezvoltat din metodologia logicii. Dacă ea s-ar fi mulțumit să descrie Pământul, ar fi fost de mult timp perimată, având în vedere marile progrese pe care le-au făcut cercetările de teren. Ea trăiește însă și impune prin coeficientul ei filosofic, fiindcă acesta a fost de mare calitate și a avut caracter de anticipare, în consecință de perenitate. Fostul elev al lui Maiorescu a rămas în domeniul filosofic și când a trecut în cel geografic, invers de cum se întâmplă cu alții, care rămân în domeniul geografic și când trec în cel filosofic. Gândirea filosofică e o fatalitate: cine o are, îl urmărește pretutindeni și când privește distrat, și când pare că nu face nimic, și când dă bună ziua!

LUCIAN BLAGA*

3. AMINTIRI ȘI REFLECȚII

Filosoful Bergson spune că durata se îmbogățește cu fiecare din fazele trecute. Totul e nou în existență, dar nimic din ce a fost nu piere, ci se adaugă la plinătatea și dinamismul momentului actual și la tot ceea ce va urma în curgerea creatoare a vremii. Dacă această afirmație are ceva adevărat, ea devine elocventă când e vorba de aportul oamenilor excepționali și mai ales al oamenilor de cultură la îmbogățirea și vitalizarea duratei. De aceea putem spune că durata românească e alta acum, după ce a intrat în ea opera lui Lucian Blaga. Ca să vorbim într-un stil tehnic simpatizat de oamenii actuali, vom spune că poezia și filosofia lui Blaga reprezintă ultima mare treaptă ce s-a aprins în racheta spiritualității noastre, care a pornit spre marile înălțimi ale cosmosului abstract. Ele sunt două pârghii de aur, care, împreună cu cele ale altor creatori, ne ridică pe un platou mai bogat și mai înalt decât cel de mai înainte și ne face mai vitală și mai scumpă durata noastră. De aceea cei ce știu ceva valabil despre Lucian Blaga au dreptul, au chiar datoria, să o spună și altora, pentru ca aceștia să se cunoască mai bine, să se recunoască mai propriu în ceea ce au primit. Din această categorie de valori fac parte și amintirile.
Auzisem de Blaga în 1919, la un cămin studențesc județean, unde un om de inimă și de inteligență deosebită a venit să ne citească "poeme de lumină" și articolul profetic al lui Sextil Pușcariu despre tânărul lor autor. Dar l-am văzut numai câteva săptămâni după aceea, de data aceasta la un mare cămin, tot studențesc, de pe Sfinții Voievozi, despre care se va vorbi odată în istoria culturii noastre, căci din tinerii monacal serioși de acolo au ieșit personalități importante. Blaga avea prieteni la acest cămin, foști colegi din Brașov și din Sibiu, și în colinda lui prin Capitală de care însuși vorbește în Hronicul său cu mireasmă arhaică și totodată cu incantație subtilă, ultramodernă a ținut să-i viziteze, după ce umblase prin Europa centrală. Blaga a poposit în camera lui Nicolae Colan și când l-am văzut noi, care-l priveam din pragul ușii deschise, el stătea pe marginea unui pat și privea lumea cu o expresie în care se topeau și blândețea, și mândria firească, expresie tipică pentru el. N-am înaintat și nimeni n-a scos un cuvânt, ci am stat așa câteva minute, considerându-ne reciproc, cum trebuie să fi fost oamenii vechi, de înaintea invenției monetei, care făceau troc: își puneau comorile sau produsele în față și priveau tăcuți. După aceea, am plecat fără să spunem nimic, fără măcar să ne salutăm. Dar scena a rămas în mintea noastră și a fructificat în timp, ca o scenă mută dintr-o neobișnuită piesă de teatru. Dacă tânărul Blaga ar fi vorbit, ne-ar fi interesat, dar poate l-am fi uitat. Însă tăcerea lui senină și parcă muzicală, o tăcere cu aer definitiv și intangibil, și ochii ca două lacuri din Retezat, plini de prietenie, pe acestea nu le-am putut uita. Ele vorbesc și acum și, de fapt, atunci am luat cunoștință de elocvența specifică a lui Blaga. Iar faptul că l-am văzut întâia oară sub aspectul tăcerii, îl socotim simbolic. Fiindcă acest simbol ne dădea putința, și o va da întotdeauna și altora, să pătrundem în "templul" creației lui Blaga, cum a numit-o singur, sub auspiciile cele mai proprii.

GHEORGHE ANGHEL*

3. COMPONENTE ALE ARTEI

A încerca să descompui formarea unei opere de artă pentru a-i vedea componentele înseamnă să anulezi o unitate. Nenumărate elemente contribuie ca să dea naștere unei astfel de opere sau patrimoniului integral lăsat de un creator, dar rezultatul nu e numai o sinteză, ci e mult mai mult decât atât. Cine ar putea spune că raza de soare e doar o sinteză? Ori că un corp omenesc e numai o sinteză? Ele sunt complexe, dar nu sunt sume aritmetice în nici un moment al producerii lor. Analogia e mai degrabă cu fenomenul mișcării, însă pe un plan mult mai înalt. A descompune mișcarea pentru ca s-o studiezi înseamnă să o desființezi. Așa au făcut filosofii greci ca Zenon din Eleea, care, invocând exemplele cu Ahile și broasca țestoasă ori cu săgeata în aer, au ajuns la concluzia că mișcarea nu există. Fiindcă Zenon vedea mișcarea descompusă într-o infinitate de puncte ce nu mai pot fi, deci, parcurse.
Opera de artă e un mare gest, o unitate jubilantă și trebuie primită ca atare. Dacă vorbim, totuși, de "componente", e fiindcă aici apare o fatalitate a inteligenței sau a științei: și psihologii împart sufletul în funcții sau fenomene. Dar, întrucât ne privește, vom păstra tot timpul sentimentul că, procedând la fel, nu pătrundem în mijlocul fluviului, ci rămânem pe țărm. Singura scuză e să ne alegem un loc cât mai potrivit pentru a privi feeria valurilor.

COPILĂRIE ȘI MIRACOL BRĂILEAN**

Dunărea este pulsul, puterea și, într-un fel, emblema fiecărui adevărat brăilean. Ea este pentru el cel mai mare "drum mergător". Acest "drum" îl leagă de centrul sau inima Europei, într-o direcție, și de imperiul mărilor și oceanelor, în altă direcție. Prin acest fluviu, aproape cel mai mare din tot continentul, Brăila devine oarecum planetară. Ea conferă omului brăilean sentimentul unui început de ubicuitate, chiar când stă pe loc. Iar dacă se mișcă, dacă iese din țară, se simte, în oarecare măsură, acasă, atât timp cât e pe Dunăre ori se întâlnește cu ea din când în când, până dincolo de Viena. De aceea, pentru brăileni e destul să audă cuvântul "Dunărea", pentru ca acesta să fie evocator și emoționant ca o epopee: o lume într-un singur cuvânt căci pentru noi Dunărea nu e un fluviu oarecare, ci o geografie, o istorie, un destin. Sunt cuvinte cari echivalează aproape un dicționar: așa e "Dunărea" pentru omul Brăilei. Pe scurt, realitatea Dunării îi dă locuitorului din această parte a lumii sentimentul sau demnitatea maiestății. Iar portul Brăila îi potențează acest sentiment. O observație: când vezi unele porturi renumite, de exemplu cele de pe Sena ori de la mare, la Paris, Rouen, Le Hâvre, nu ai în față decât fragmente de fluviu sau câteva bazine, cu tot atâtea vapoare. Ansamblul se ascunde sau trebuie să-l vezi pe rând. Ca brăilean, ești contrariat de acest fapt. Fiindcă ești obișnuit cu imaginea panoramică a portului Brăilei, care, mai ales dacă privești dintr-un loc potrivit, se arată în ansamblul lui și dintr-odată. Dunărea e pentru brăileni un fel de univers lichid care curge fără încetare, fără grabă dar și fără opreliști, iar portul e un mare întreg ce nu se ascunde și nu se arată în felii sau fragmente. Iar cât privește confluența dintre Dunărea Nouă și Dunărea Veche, în fața Ghecetului, ea e un exercițiu de vastitate, care dilată până la înfiorare eul poporului brăilean.

ARDEALUL ADOLESCENȚEI NOASTRE***

Și fiindcă activitatea individuală nu ne ajungea, ne adunam mai mulți și organizam ședințe de inițiere și de trăire a doctrinei naționaliste, în care problema Ardealului avea locul de frunte. Pe lângă biblioteca personală, aveam biblioteca noastră comună cu cărți multe și rare, din care s-ar fi putut informa și un om de stat. Țineam liste de bibliografii pentru toți românii de peste granițe, cumpăram ultimele cărți, ne abonam la ziare. Și nu eram decât niște elevi de liceu! Cel ce scrie aceste rânduri era abonat la "Tribuna" și "Românul" și își procura cărțile, nu numai cele naționaliste, dar și cele de cultură generală, de la o librărie din. Arad, deși cele mai multe din aceste cărți erau editate în Vechiul Regat! Mi se părea mult mai firesc să le cumpăr de acolo și trecându-le prin vamă, decât din imediata apropiere, unde apăruseră. Acest amănunt indică poate mai mult decât orice orientarea noastră spirituală de atunci. Iar ședințele noastre de inițiere în viața Ardealului aveau întreg fiorul sever și duioșiile unor ciudate incantații, ale unor liturghii. Ne împărtășeam, în gesturi domoale și vorbe șoptite, având frunțile plecate peste adâncul ființei noastre și peste misterul neamului, cu sufletul Ardealului. Îi admiram tinerește rezistența, îi trăiam în tăceri prelungi suferințele, ne converteam existența în rugăciune pentru el. Când întrunirea noastră lua sfârșit, după un ceas, două, ori mai mult, ne despărțeam cuminți, impersonali, purtând cu noi fragmente de epopee și având impresia că suntem înconjurați de umbre scumpe. Ce nu știam noi atunci! Eram la curent cu toate mișcările din Ardeal, știam istoria ultimelor două sute de ani ale acestuia cum n-o știam nici pe departe pe aceea a Vechiului Regat, ne perindam în închipuire figurile luptătorilor, revoluțiile, amăgirile din partea stăpânitorilor, suplicele de la Viena, epoca absolutistă, legea naționalităților nerespectată niciodată, activitatea în parlamentul străin, pasivismul demonstrativ, reluarea activității, toate fazele și

VASILE BĂNCILA

popasurile, sângerările și triumfurile lăuntrice, bucuriile în mijlocul durerii și, mai ales, întrevedeam sufletul marii așteptări încordate, sufletul colectiv al Ardealului arcuit într-o încăpățânare organică asupra intuiției viitorului său. Orice se întâmpla în provincia de peste Carpați ne interesa. Urmăream creșterea numărului școlilor românești pe comitate, asistam la lupta lor patetică de a se menține ca o flacără în bătaia vântului, ne durea, ca de o pelegie compactă, când o școală confesională era trecută la stat, ne simțeam ofensați în ultimele noastre articulații când aflam de nedreptățile jandarmilor, notarilor, birăilor, solgabirăilor și fișpanilor și ne durea mai mult decât o apăsare pe rană când, uneori, se isca o neînțelegere între unii fruntași ai vieții românești de acolo.
Cu acest suflet am intrat în război. Unii încorporați la leatul lor, alții voluntari, iar cei mai mici, cercetași. În tot timpul marelui război, imaginea Ardealului a fost drapelul nostru. Foștii cititori ai istoriei Ardealului, părtașii reuniunilor intime de inițiere în viața fraților asupriți, micii benedictini naționaliști, și-au făcut datoria acolo unde era inima primejdiei. Au luptat crezând întotdeauna că merg la înviere și nu la moarte. Au murit prea adesea, dar au murit simplu, fără să știe ce sacrifică, fiindcă n-au avut niciodată o contabilitate personală. Dacă au răbdat și au slăbit, era pentru ca țara să se îmbogățească. Dacă uneori au fost tăiați în bucăți de către dușmani, era pentru ca bucățile Patriei să se adune la un loc. Iar dacă au supraviețuit, au făcut-o în chip tot atât de simplu, ca și când nu ei, ci suplinitorii lor ar fi rămas în viață. Cei mai mici, copiii și preadolescenții, cercetașii, au slujit în spitale, au făcut legături între unitățile militare ori au murit pe margini de drumuri, pe timpul bâjeniei. A fost cruciada copiilor noștri.
La baza unirii Ardealului cu România este tot ce e mai adânc în viață: suferința. Și tot ce e mai frumos: tinerețea.

SEMNIFICAȚIA ARDEALULUI***

Ideea de autohtonie e valoarea dominantă a sufletului românesc. Până și străinii au înțeles, cel puțin în parte, acest lucru. De aceea cea mai mare grijă, de exemplu, a ungurilor a fost să zdruncine ideea acestei autohtonii românești, insinuând că românii au părăsit Ardealul. Aveau sentimentul că aici lovesc în ceea ce formează însăși țăria noastră. Autohtonia este elementul cel mai însemnat de definire a sufletului românesc. Contemplând pământul românesc ai impresia că el însuși e sintetic și adunat pentru a forma o unitate de viață și un cerc închis. Apele pleacă din tainițele și măgurile Carpaților, unele spre soare-răsare, altele spre soare-apune, dar la urmă toate se întorc și se adună în același loc. Fuziunea dintre noi și pământ e atât de organică, încât atunci când au apărut în sfârșit gânditorii existenței românești, s-a putut spune, cum a făcut Blaga, că e un acord adânc între spațiul creator de cultură al subconștientului nostru și forma cea mai obișnuită a spațiului geografic românesc, deși acest acord nu era obligatoriu. Tot așa un Nichifor Crainic, un Rădulescu-Motru au subliniat și au pus în doctrină ideea legăturii organice dintre suflet și natură la români, iar istoricii și geografii noștri au documentat dat întotdeauna nume românești unităților geografice mari acestea fiind mai mult în legătură cu dominațiile politice și invaziile dar am botezat românește atâtea din unitățile mici ale pământului, dovadă că acest pământ ne-a aparținut parte cu parte, indiferent de forma politică sau de starea civilă de ansamblu. Pământul e al aceluia care se înfrățește cu el în amănuntele lui. Nici cuvântul "Ardeal" nu e de origine românească. E o vocabulă maghiară, dar e atât de uimitor românizată, încât pronunțarea ei ajunge pentru a ne face să vedem pământul Ardealului cu tot ceea ce semnifică el pentru noi. "Ardealul" a ajuns pentru toți românii o consonantă magică, ce actualizează dintr-o dată un număr prestigios de sensuri virile, eroice și de duioșii cuminți. Nume de foc, de înălțimi și de coline, de îndrăzneli mari și în același timp de incantații minore. Pronunțarea lui te face să auzi freamătul istoriei și simfonia pământului nostru. Să vezi suferința de veacuri a șerbilor în așteptarea dreptății naționale. Să-ți închipui procesiunile martirilor și mersul fantomatic al eroilor. Să întrezărești stânele pe munți, mersul turmelor, să asculți tălăngile mioarelor coborând pe coaste. Ardealul e pentru noi nume familiar de zarișți senine și de forme mângâioase ori mândre, de păduri tainice înfiorate de visuri viteze, de odihnă și de luptă, de doine și de buciume războinice, de armistiții și de năprazne. "Ardealul" e și ca nume astăzi o substanță românească, fiind integrat în autohtonia noastră. E adevărat că Ardealul ne mai amintește și că pe pământul său sunt mai multe popoare. Dar tocmai prin aceasta și prin comparație, el ne sugerează, mai mult decât oricare altă provincie românească, ideea fundamentală a autohtoniei românești. Ideea aceasta fiind adevărul de bază al românismului și Ardealul reprezentând-o mai expresiv ca orice, el devine, în cele din urmă și într-o măsură însemnată, însuși principiul nostru de raportare etnică.

1944-1955****

3. Omul nu se mulțumește cu binele, fiindcă vrea mai bine. Dar se mulțumește cu răul, de teama mai răului. Astfel, viața lui e hotărâtă de iluzia mai binelui și de obsesia mai răului.
Răul se impune vieții noastre prin șantajul mai răului. El are acest sadism: de a se face acceptat prin amenințarea cu mai rău.
Dar binele nu se poate impune nici cu mai binele, nici cu mai puțin binele: lui, comparativul nu-i ajută sau cel puțin nu în aceeași măsură.

6. Ceea ce miră, între altele, la sfinți, este, pe de-o parte, marea lor asprime față de fapta rea, pe de alta, marea lor înțelegere pentru căderea în păcat. Adică ei unesc o hotărâtă severitate și intransigență față de principiul răului, cu o înțelegere adâncă, dacă nu chiar cu toleranță, față de omul păcătos.
Această psihologie dublă a sfinților pare contradicție. Ea se explică însă prin faptul că nimeni nu are mai mult decât sfinții înțelegerea prăpăstiilor păcatului și a gradului lui de fatalitate odată cu oroarea pentru el.
Încât se poate spune că sfântul și păcatul n-au nimic în comun și că, totuși, numai sfântul poate intra în intimitatea păcatului sau a omului păcătos. Nu îndrăznim să spunem că sfântul înțelege păcatul fiindcă se înțelege pe el. Dar, cu siguranță, fiindcă înțelege pe alții.

9. Anarhia are în adâncul ei nostalgia dictaturii;
dictatura simte nevoia libertății;
femininul simte nevoia masculinului;
masculinul simte nevoia femininului;
multe femei cinstite simt un ghimpe de gelozie față de cele emancipate;
multe femei compromise au nostalgia purității etc.
Această nostalgie a stărilor sufletești pentru opusul lor complică viața la infinit, o dinamizează fără încetare și uneori o face deconcertantă și chiar inteligibilă.

19. Numai cine, timp îndelungat, a cunoscut tumultul viscerelor sub imperiul spaimelor, al îngrijorărilor și al tuturor formelor neliniștei, știe să prețuiască pacea, sfânta, modesta și anonima pace a sufletului și dă toate comorile, toate măririle și toate voluptățile lumii pentru acest umil și totuși atât de mare și aproape inaccesibil lucru, care e liniștea!
Să simți echilibru și un fel de lumină în suflet, ceva ca o muzică eterată și vindecătoare care s-a topit în organe: poate fi ceva mai mare și mai neprețuit?
Să constați că trece timpul și nu mai fierb viscerele înăuntrul tău, că se succed minutele și ființa nu îți mai e otrăvită de insinuările pericolelor, să curgă viața neștiut și lin ca o apă pe matcă așezată și dreaptă poate fi ceva mai scump ori mai de dorit?
Numai cine a fost dezarticulat de temeri, numai cine a fost dizolvat de îndoieli, numai cine a agonizat în neliniști, știe prețul liniștei, al binecuvântării liniștei, chiar dacă ea e într-o vale modestă a universului.

155. Țăranul, care-și cultiva ogorul cu mâinile lui sau cu unelte patriarhale, muncea mai mult, dar, fără să-și dea seama, se înfrățea cu imensitatea și vastitatea existenței, care nu i se mai părea străină, sau în care el însuși se concepea ca pe o prelungire originală și totodată într-o continuitate sau osmoză adâncă cu ea.
La fel, meseriașul dintr-o breaslă de odinioară, care modela sau potrivea mult timp o bucată de materie, până când scotea o marfă ori un bun ce era într-un fel o pecete sau o fotografie a lui, într–atât își pusese acolo râvna și priceperea, dar mai ales prin care el se lega cu toată seriozitatea de existență.
Astăzi, prin mașină, omul se izolează de existență sau o sfidează sau îi cunoaște numai o realitate foarte unilaterală ori parțială.
Țăranul, care timp de câteva săptămâni ara sau săpa o bucată de pământ, intra prin ea, ca printr-o poartă gnosică, în misterul realității generale, ce se aprindea liniștit și blând pentru el cu o infinitate de lumini tainice. Țăranul modern, care ară în câteva minute această bucată de pământ cu tractorul, n-are timp și chip să mai înțeleagă nimic, are timp cel mult să se excludă singur din realitate.
Felul de viață al oamenilor de altădată îi ontologiza" pe nesimțite, personalitatea lor era mai anonimă dar mai plenară, fiindcă prin ei treceau meridianele spirituale ale realității generale.
Omul modern este sau tinde să fie un "avorton" ontologic. Și aceasta chiar când ia atitudine de prometeu sau de lucifer și mai ales atunci.

**Texte culese din suplimentul nr. 4 pe 1987 al "Revistei de istorie și teorie literară" Vasile Băncilă: Portrete și semnificații, București, Colecția "Capricorn", 1987.*

***Text cules din lucrarea lui Vasile Băncilă Copilărie și miracol brăilean, Brăila, Editura Istros, 1996.*

****Texte culese din lucrarea lui Vasile Băncilă Semnificația Ardealului, Timișoara, Editura Marineasa, 1997.*

*****Texte culese din: Vasile Băncilă, Aforisme și para-aforisme, vol. I și II, Timișoara, Editura Marineasa, 1993*

CONSPIRAȚIE ?

Luându-i-o înainte, gura păcătosului (așa susține lumea) adevăr grăiește. Și cum nimeni nu e fără de păcat și toți vorbesc mai mult decît e necesar, ar trebui să avem o abundență de adevăruri. Ori, e tocmai invers. De ce? Să lăsăm lămurirea acestei "nedumeriri" pe altă dată, și să admitem că se poate întâmpla ca cineva, fie și din greșeală, să mai rostească și câte un cuvânt adevărat, dintre cele sortite nerostirii, cum ar fi de exemplu "conspirație".

Totdeauna când survine un astfel de caz, sar ca arși "profesorii" și, înarmați cu "argumente", se reped să susțină că însăși cuvântul este absurd, că de fapt n-are nici un sens, că totul nu-i decât o mistificare murdară, o invenție. Astfel eruditii filologi ajung în postura țăranului care, văzând la grădina zoologică, girafa a declarat categoric că așa animal nu există. Întâi m-a amuzat, apoi m-a încercat un sentiment de milă față de oroarea ce se întipărea pe chipul unei doamne, evident gurmande. Osânzana, cum o alintă confrații, când a fost nevoită să pronunțe cuvântul mai sus pomenit, ai fi zis că, în clipa aceea, a văzut un gândac în lingura cu supă pe care tocmai o ducea la gură.

De ce s-or fi temând intelectualii de un cuvânt care, zic ei, n-are corespondent în realitate? De ce trec sub tăcere atâtea întrebări referitoare la probleme urgente, dureroase? Dacă este exclus ca explicația să se găsească în existența unei conspirații, de ce intră în panică "ofcialii" de câte ori se prounță respectivul cuvânt? Se pot face supoziții, pot exista bănuieli, cert e că nu e-n regulă. Ceva-i putred în Danemarca minților; și nu numai acolo. Românilor, și celor ce cred că vina o poartă "oculta" și celor ce nu le pasă dacă ea există sau nu, le merge prost. Starea țării este, neîndoios, una rea; cea mai rea de când țin minte bătrânii. Ca să iasă în stradă zeci de mii de oameni, ca să ceară un minimum de subzistență, într-o zi cu zloată ca aceea în care românul spune că nu se cade să dai nici un câine afară din casă, înseamnă că răul a ajuns la limita de unde începe disperarea.

Cum a putut România să ajungă un atât de înalt nivel de contraper-formanță? Singură, fără un ajutor frățesc? Nu-i de crezut! Și cum poat să decadă, în continuare, fără ajutor extern.Pentru starea actuală, negăsindu-se termeni de comparație nici în grozăviile primului, nici în ale celui de al doilea război mondial, se caută asemănări tocmai în epoca fanariotă, când se spărgeu satele și locuitorii fugeu unde vedeau cu ochii: cum fug și acum, toți românii care o pot face. Pământul acestei țări, aflat, e drept, în calea tuturor răutăților, de zeci și de sute de ori călcat, prădat, cotropit și apoi de zeci și de sute de ori repopulat și refăcut, prin munca sârguincioasă a locuitorilor și ajutorul lui Dumnezeu, se află acum într-o din ce în ce mai accentuată paragină. Cum e posibil ca în condiții de pace și fără asupritori (la vedere), fără armate de ocupație, fără amenințări turcești, tătărăști, muscălești, sau leșești nu reușește să-și revină? Ceva inhibitor și paralizant, un rău copleșitor căruia nu i te poți împotrivi, ceva monstruos al cărui nume oamenii nu îndrăznesc să-l pronunțe, ceva de a cărui groază se tremură fără a avea nici îndrăzneala de a o recunoaște (că poate fi și mai rău) există. Ce alta decât fiara apocaliptică poate fi această "entitate" ce-a reușit să anihileze voința tuturor, pe unii cumpărându-i, pe alții timorându-i, de-au ajuns urmașii vajnicilor voievozi, regi și căpitani, neclintiți apărători de țară, să se poarte ca o biată adunătură de nevolnici?

La nici doi ani de la terminarea primului război mondial, țara sleită de atâtea jertfe de sânge, după ce fusese în cea mai mare parte ocupată și jefuită, a reușit să-și revină. O recoltă bună în anul 1919 a umplut din nou hambarele, a făcut ca vigoarea să curgă iar prin vinele țării. În câțiva ani România renăscută, a devenit cea mai puternică țară a regiunii. În sprijinul afirmației îl citez pe W. H. Lang, cercetător în domeniul economiei petroliere, care într-o convorbire cu Liviu Vălenaș, apărută în ziarul România liberă, nr. 2151, din 23 aprilie 1997, afirma: "În 1939 România a fost pe locul 7 în lume privind producția de aur negru și galben. leul românesc fiind valută forte, la care se închina Europa de Vest".

Comparația cu actuala stare economică și mai ales financiară este de-a dreptul penibilă. E drept că în cei șaizeci de ani ce ne despart de vremea pe care o evocă W. H. Lang, pe aici au trecut, au cuibărit și s-au puit: "Armata sovietică eliberatoare", "Partidul mândria noastră", "Epoca de aur" și multe alte lighioane ce ne-au spurcat pământul cu otrăvurile lor, mult prea adânc, dacă de atâta vreme micirea, slăbirea, degradarea, rușinea noastră în loc să înceteze, sporește. Cum de-au secat toate energiile creatoare ale neamului? Cum de-a pălit verdea mândrie a urmașilor celor ce, în milenara lor persistență pe aceste meleaguri, au știut să lupte, să moară, și să reînvie cu fiecare generație? Se pare că răul, învins în luptă dreaptă, a ales, de data aceasta, căile viclene ale insinuării, năvălirea nu e cu cai și chiote, ci una înșelătoare, disimulată, infiltrată în suflete. Așa se face că mințile se dovedesc a fi nu doar golite ci seci, inimile nu doar uscate ci arse. S-a desfășurat totul, așa de la sine, fără ajutorul unei puteri din afară,demonic organizată? Continuă să lâncezească și să agonizeze un popor care de atâtea ori și-a văzut țara călcată și prădată și tot de atâtea ori a reclădit-o din cenușă. Un neam obișnuit s-o ia mereu de la cap, să rezidească ce alții i-au dărâmat și furat cum de nu reușește să facă, și de dată asta, ce de atâtea ori a făcut în trecut?

Evident ceva este nou sau altfel. O sumă de cauze s-au aliat, au concurat. Cum poate fi numită acestă înmănun-chere de puteri, asociate cu slăbiciuni și legate cu tainice, viclene înțelegeri? Lumea e plină de mafii, servicii secrete, crimă organizată, felurite rețele care conlucrează la menținerea României departe de starea ei de normalitate, firească, binecuvântată. Cum poate fi numită, cu un singur cuvânt, monstruoasa asociere a atâtor interese economice, ideologice, hegemonice, informa-ționale ale unor forțe din afară cu altele, imbecile, perverse, cleptice, trădătoare, de la interior? Ce scop poate avea organizația vizibilă dar consecvent trecută sub tăcere, altul decât unul funest pentru țară?

Gândirea limpede nu se mai poartă de mult, iar vorba cinstit răspicată odihnește la un loc cu strămoșii. Suma de întrebări fără răspuns, de coincidențe bizare sporește. Politologii, cu cât sunt mai consacrați, cu atât sunt mai orbi și muți, afară de timpul când pledează pentru inexistența "conspirației".

În ultimul timp, aproape nu e zi ca o poveste cu spioni și loviturile lor ratate să nu apară în presă, ceea ce duce la concluzia că asistăm la o intensificare a acestei "nobile" ocupații peste tot în lume. Numai în România agenții străini nu rateză nici o operție: CIA, KGB, MOSAD, etc. își trimit la noi agenții doar în concediu! Așa se explică lipsa lor din vizorul presei. Poate că, în țara lui Cremene ... ce rost mai are?

Situația de-o gravitate deosebită continuă însă să fie o preocupare prioritară pentru mulți comentatori, în special pentru cei ce vor să ne abată de la anumite bănuieli.H-R Patapievici, într-o emisiune a unui post de radio străin, seziza dramatismul situației și căuta vinovații. Fără nici un menajament, enumera prinre cei ce și-au adus o contribuție la deplorabila stare, pe toți cei ce au putut avea o tangență, persoane sau instuții, de la președinte la sindicate și presă. O singură ipoteză, o singură posibi-litate, era exclusă de la această trecere în revistă a eventualilor vinovați: "conspirația". Atotputer-nicia nu îngă-duie nici măcar să fie pomenită.

În 1996, la editura timi-șoreană "Marineasa", a apărut cartea d-lui Cornelui Lăzărescu, intitulată "Conspirație împotriva omenirii". Documentată, densă, ponderată, concisă împotriva amplorii subiectului, o găsesc ca deosebit de utilă. De negăsit în librării. N-am văzut, nici n-am auzit de vreo prezentare, de vreo semnalare, de vreun comentariu. Pe vremuri așa ceva se numea "conspirație a tăcerii". Astăzi, când toate ne ies pe dos, asistăm la o situație inversă. Să fie, tăcerea Conspirației, un răspuns, un indiciu sau un semn?

Constantin Iorgulescu

DE CE ATÂTA URĂ

Cu stupoare citim în ziarul "Le Monde" din 27 Ianuarie 1997, un articol al unui "român cu rezonanță pur românească", Radu Ioanid, care se revoltă că România revendică intrarea ei in Uniunea Europeană, deoparte, iar de altă parte, procedează la reabilitarea guvernului din anii 1940 - 1944, responsabil de exterminarea a "cel puțin 250000 evrei români si ucraineni".

Numărul anunțat s-ar putea să fie și adevărat, dar știm că există tentația de a rotunji cifrele, ba chiar a alinia zerouri în coadă, atunci când spatiul o permite.

În schimb, atrocitățile comise de către comunitatea evreiască asupra trupelor române din Basarabia, în timpul retragerii din teritoriul românesc, după cum relatează comunicatele militare din acea vreme (Iunie 1941) nu apar nicăieri, în preocupările românului nostru.

Ceea ce îl jenează pe acest român este faptul că guvernul de atunci a angajat un război în contra URSS, țară pentru care el manifestă o anumită afinitate de idei, dar nu amintește deloc care au fost cauzele care au dus la acest conflict și dacă am fost sau nu îndreptățiți să ne angajăm, pe viață și pe moarte, în această disproporționată luptă.

Ne permitem să reîmprospătăm memoria d-lui Radu Ioanid - ce nume frumos - care se pare că și-a limitat cunoștințele la evenimentele a căror istorisire se adevereste mai rentabilă pentru o astfel de profesiune sau că nu prea îl interesează istoria Românilor noștri, și eu îmi îndeplinesc o datorie, a evoca tragedia țării noastre, care a precedat cel de-al doilea război mondial.

Iată că România, ca si Polonia, a fost împărțită de către Hiter și Stalin, și când ea s-a adresat vechilor aliați naturali, din primul război mondial, în primul rând Franței si Angliei, pentru a ne garanta integritatea teritoriului nostru, Franța nu o mai putea face, ea însăși fiind în pericol, amenințată de Hitler, iar Anglia a refuzat pur și simplu, a schița măcar un gest care să ne permită o speranță.

Rămași singuri, înconjurați de pretendenți la teritoriul românesc, o treime din acest teritoriu ne-a fost împărțit între vecinii nostri hrăpăreți : Unguri, Bulgari și Sovietici, și acest furt s-a petrecut cu doar 48 de ore după lansarea ultimatumului, împiedicând trupele române să se retragă și populația să-și adune agoniseala unei vieți, înainte de a-și părăsi casele.

Aceste întâmplări au fost deja înregistrate de istorie, prin documente de arhive la dispoziția adevăraților istorici, până chiar și românului Radu Ioanid, "istoric" - onorabilă profesiune - la muzeul holocaustului din Washington.

Trupele române din Basarabia, obligate să părăsească pământul românesc, în retragere, au fost atacate de comunitatea evreiască cu arme automate, furnizate de către URSS.

De prin clădirile locuite de evrei se trăgea în plin în coloanele de soldați - un adevărat război civil. Și au fost uciși cu miile, soldați si ofițeri români, de către această comunitate evreiască, o adevărată avangardă a inamicului, protejată din spate de către trupele sovietice, care înaintau să ocupe teritoriul.

Și dacă rapoartele cotidiene ale comandamentelor militare nu satisfac pe d-l Radu Ioanid, el poate consulta și un alt document: "Cartea Neagră" semnată de Matias Carp, unde apar și atrocitățile evreiești asupra soldaților și ofițerilor români în retragere din Basarabia.

Dar iată ce scrie mareșalul Antonescu - pe care d-l Radu Ioanid îl scoate din istorie - rabinului Filderman : "Domnule Filderman, vă gândiți ce s-a petrecut în sufletele noastre, anul trecut, la evacuarea Basarabiei și ce se petrece azi, când zi de zi, ceas cu ceas, plătim cu mărinimie și cu sânge, ura cu care coreligionarii Dvs. din Basarabia ne-au tratat la retragerea noastră din acest teritoriu românesc, cum ne-au primit la întoarcere? Ce ați făcut Dvs., anul trecut, când ați auzit cum s-au purtat evreii din Basarabia și Bucovina?; au scuipat ofițerii noștri, le-au smuls epoleții, le-au rupt uniformele și când au putut au ucis mișelește soldații cu bâte. Avem dovezi!

Aceeași ticăloșie a întâmpinat venirea trupelor sovietice cu flori, și le-au sărbătorit cu acces de bucurie. Avem fotografii doveditoare! Din pivnițele Chișinăului se scot zilnic, oribil mutilate, cadavrele martiriolor noștri.

Vă puteți explica de ce în înaintarea noastră am găsit copii evrei de 14 - 15 ani cu buzunarele pline de grenade?

În regiunea mării de Azov trupele noastre în retragere temporară, și-au lăsat câțiva ofițeri și soldați răniți. Când au reluat înaintarea și-au găsit răniții mutilați ingrozitor. Li s-au scos ochii, li s-a tăiat limba, nasul și urechile.

Un soldat din Piatra Neamț rănit a fost îngropat de viu din ordinul și sub ochii comisarilor sovietici evrei, deși nenorocitul implorase să nu-l îngroape, arătându-le că avea patru copii".

Semnat Mareșalul Antonescu la 14 X 1941.

Am spicuit doar câteva cazuri din cele nenumărate, descrise în această carte, nicidecum favorabilă nouă.

Dar aceste oribile fapte nu mai interesează pe d-l Radu Ioanid, el are cu totul o altă treabă, mai remuneratorie; frații lui românii nu mai prezintă pentru el nici un interes.

Să luăm apoi situația din Ardealul predat de Hitler, de comun acord cu Stalin, ungurilor, unde românii băștinași au fost victime ale miilor de atrocități, dealtfel ca și evreii, dintre care mulți s-au refugiat în România "fascistă", iar o bună parte au fost trimiși de unguri în lagărele de exterminare germane, și nu cum îi place "românului" Ioanid să-i pună în contul statului Român.

În anul 1940 în România se găseau cu sutele de mii de refugiați din teritoriile furate, un cutremur de pământ care a distrus aproape jumătate din capitala țării, o economie distrusă, tăiată de resursele naturale, pierdute o dată cu teritoriile noastre și fără nici un sprijin de nicăieri, în timp ce Marele Reich stăpânea Europa.

Ce putea face acest popor in fața unui război de cuceriri?

În această situație Germania ne propune garantarea restului de teritoriu și posibilitatea de a recupera Basarabia, cedată cu ajutorul complicității dintre Hitler și Stalin.

Se putea oare opri pe Nistru, după cum sugerau anumite capete luminate ale politicii noastre, odată ce ne-am recucerit teritoriul de baștină, sau era necesar a continua a combate inamicul, până a-l împiedica să se refacă și să năvălească din nou peste noi?

Și pentru că Europa nu a observat că noi ne pregăteam să ne reabilităm istoria noastră recentă, s-a găsit chiar un român, care nu cunoștea fabula lui Grigore Alexandrescu, "Toporul si pădurea", să dea alarma de pe platforma muzeului holocaustului din Washington, să rectifice istoria. Și, ca din întâmplare, un senator american, Alfonse d'Amato, fiind disponibil, a luat condeiul și i-a scris președintelui țării noastre, Emil Constantinescu, în cuvinte clare și ferme - ca și cum România era țara nimănui și oricine ar putea să se împiedice în ea - că dacă ar continua să reintroducă în istorie pe cei care au îndrăznit să-și recupereze teritoriile furate, consființite în parte de către Marile Puteri, ar pune în cauză "atașamentul sincer al României față de valorile occidentale - parcă numai Occidentul ar dispune de valori - și odată cu el perspectiva intrării noastre în NATO".

Iată că, un parlamentar de peste ape își permite să ne apostrofeze, că nu ne reglăm afacerile noastre după gustul altora.

Președintele țării, om înțelept și impăciuitor, crezând că în diplomație buna înțelegere rămâne metoda de predilecție, amânând reabilitarea pentru vremi mai calme, a renunțat deocamdată să rectifice istoria, încercând să calmeze spiritele prea belicoase.

Și pentru că am ajuns la capitolul unde fiecare, din orice capăt al globului, își arogă dreptul să ne învețe ce să facem în casa noastră, ne îngăduim și noi să relevăm, în acest articol - care se vrea imparțial - și o problemă ce nu ne privește decât pe noi.

Astfel, acest bun "român", Radu Ioanid, ne informează că "Memorialul de la Sighet", întru cinstirea oamenilor noștri politici, morți în această închisoare, "a fost finanțat, în bună parte, de Consiliul Europei", ca și când voia să ne amintească a fi debitori comunităților exterioare.

S-au mai ridicat și alte monumente, din umilul obol al supraviețuitorilor gulagului comunist român, pentru a cinsti memoria prietenilor și camarazilor lor, cum a fost cel de la închisoarea Aiud, precum și cruci pe locurile unde și-au dat duhul martirii Neamului nostru, cu arma în mână și sufletul pregătit de jertfă.

Revenind la "românul" nostru care se interesează îndeaproape de tot ceea ce se întâmplă la noi. Se pare că el nu acordă întotdeauna mare credit confraților lui români și nu se jenează a o trâmbiță, de la Washington la Paris, prin presa franceză accesibilă la astfel de interventii. Așa descoperim dezaprobarea lui când: "am avut surpriza de a vedea anumiți membrii ai "Gărzii de Fier" (organizație pronazistă, cea mai importantă din anii 30) și alți inalți demnitari ai Statului, între anii 1940 - 1944, prezentați ca victime inocente ale comunismului și ridicați la rangul de martiri".

"Românul" nostru își dă în petec, trădând anumite afinități cu ideologia omului nou "Homo sovieticus", îndrăznind chiar să ne dea lecții de conduită la noi acasă.

Ne-ar fi surprins dacă nu și-ar fi dat cu presupusul până și în problema care ne privește numai pe noi românii - lecțiilor din afară nu le găsim întotdeauna oportunitatea, chiar atunci când ne-ar purta de grijă.

D-l Radu Ioanid trăind departe de țară, nu cunoaște istoria română decât din auzite, de prin cercuri "bine" inspirate. Așa se face că n-a auzit niciodată de acțiunea guvernului comunist de "reeducare" în închisorile din Pitești și Gherla, unde au fost chinuiți timp de trei ani de zile, zi de zi din

☞ urmare în pagina 15

SCRISOARE DESCHISA ADRESATA DOMNULUI Z. ORNEA

În revista "Dilema" din 11-17 iulie 1997, dl Z. Ornea pare a face operă istorică, inspirându-se din memoriile lui Eugen Cristescu, șeful SSI din timpul regimului Antonescu, cu privire la deținerea legionarilor in lagărul morții din Buchenwald, deținere pe care dl Z. Ornea o asimilează azi unei vacanțe agreabile a legionarilor confortabil instalați in somptuoase "vile".

Dar iată textul care vrea să repună adevărul pe linia de plutire:

"*Capul SSI a fost un vechi și statornic adversar al mișcării legionare. A relatat, cu amănunte creditabile, cum a fost pregătită și lichidată rebeliunea legionară, activitatea clandestină a legionarilor rămași in țară și a celor duși în Germania de generalul Geissler, cum trăiau ei, nu în lagăre, ci în vile supravegheate.*"

Lăsând la o parte problema așa-zisei "rebeliuni legionare", ceea ce mă preocupă, în primul rând, în acest răspuns datorat d-lui Z. Ornea este de a afla dacă dânsul a fost rău informat sau rău intenționat. Aș opta, mai degrabă, pentru cea de a doua alternativă și mă explic pentru că, analizând mai îndeaproape faptele eu nu am nevoie să apelez la o terță persoană, mai ales la un "vechi și statornic adversar al mișcării legionare", fiind însumi locatar al acestor "vile" și nu-mi este greu să mărturisesc, cu mâna pe cruce.

Faimoasele "vile" descrise de dl Z. Ornea nu erau altceva decât patru barăci din lemn, în care intrau înțesați 400 de legionari. Într-una din aceste barăci, unde eram și eu, dormeau 60 de persoane, în paturi suprapuse, de trei ori mai mulți decât permitea dimensiunea barăcii. Pentru a evita asfixierea, dormeam cu ferestrele deschise, fără încălzire, în plină iarnă, sezon foarte aspru în această regiune muntoasă.

Patul meu, așezat la parter, la numai 50 cm de fereastră și la același nivel cu partea de jos a ei, permitea zăpezii să cadă pe pat, formând un strat gros deasupra mea. Dimineața eram învelit într-o mantie albă, ce-mi servea de acoperământ.

Cu toate că înainte de a mă culca mă îmbrăcam gros, ca pentru o expediție polară, dimineața eram amorțit, aproape înghețat, rătăcit între viață și moarte. Nu aș fi dorit nici celui mai înverșunat dușman al meu să petreacă o singură zi de "vacanță" în aceste "vile".

Eram chiar "supravegheați", cum afirmă dl Z. Ornea, vădit bine informat. Ceea ce ignoră domnia sa, cu toate informațiile sale "creditabile": nu ține seama de faptul că noi eram încadrați în codul "Nacht und Nebel" (Noapte și ceață), nefigurând în registrele lagărului, în așa fel că puteam dispărea în orice clipă, fără a lăsa vreo urmă că am trecut vreodată prin acest lagăr. Și nu o dată am ajuns pe marginea gropii pentru că refuzam să fim o anexă a nazismului.

Astfel, într-o noapte am fost scoși afară din barăci și încercuiți de mitraliere, așteptând sfârșitul. Am stat așa până în zori; ordinul de la Berlin care ne pecetluia soarta întârzia să vină.

Am trăit o noapte de groază sub amenințarea cu moartea a colonelului Piester, șeful lagărului, același care a fost linșat de deținuți în momentul eliberării.

Calvarul nostru a luat sfârșit în ziua de 24 august 1944, când "vilele" noastre au fost distruse de aviația aliată, înmormântând în ruinele lor o parte din camarazii noștri. Aș sugera domnului Z. Ornea lectura cărții lui Gabriel Bălănescu, fost redactor la ziarul "Buna Vestire", intitulată "Din Împărăția Morții", în care evocă destăinuirile lui Eugen Cristescu, în timpul pe care l-a petrecut cu acesta în aceeași celulă. Informațiile unui om condamnat la moarte, Eugen Cristescu - asasinat mai târziu - diferă cu mult de cele folosite de dl Z. Ornea, acesta din urmă falsificându-le dupa voie.

Dacă dl Z. Ornea, în postura sa de istoric, așa cum se pretinde pentru că evocă evenimente consumate deja de peste 50 de ani și deci intră în categoria istorie, ar fi, cât de cât, iubitor de adevăr, ar fi consultat și alte documente, înainte de a așterne pe hârtie primele pagini ale unui trecut îndepărtat, la care n-a fost nici martor, nici contemporan. I-ar fi stat la îndemână și alte documente veridice, cum ar fi arhivele statului german, care azi sunt deschise amatorilor de istorie.

Dar pe dl Z. Ornea nu-l interesa adevărul, el căuta cu totul altceva. Adept al dezinformării, ieșit dintr-o școală unde se fabrica "hommo sovieticus", practicant al falsului adevăr, al calomniei, unelte foarte eficace într-o lume ținută în neștiință, timp de o jumătate de veac.

"Calomniez, calomniez, il restera toujours quelques choses."

Însă oricât s-ar osteni dl Z. Ornea a înăbuși adevărul, sub presiunea timpului el va izbucni la suprafață, eliminând în același timp și germenul dezinformării.

Filon Verca

PRECIZARE

Tin să vă fac o precizare. Scrisoarea mea către Dl. Pleșu este, de fapt, o scrisoare fără răspuns și poate că ar fi trebuit să se intituleze astfel în paginile revistei. Titlul acesta de "scrisoare fără răspuns" ar fi fost cel mai apropiat de adevăr. Dar tot atât de adevărat este că publicându-se , ea a devenit o "scrisoare deschisă", soartă pe care nu ar fi avut-o dacă ar fi venit din partea domnului Andrei Pleșu, măcar un cât de mic "semn". Dar cum, după ce i-am înmânat personal scrisoarea, am așteptat timp de aproape opt luni de zile "semnul "care n-a mai ajuns și cum am fost conștientă de faptul că destinația scrisorii poate fi mult extinsă , că problemele ridicate de domnul Andrei Pleșu și de domnul Al. George- cel păsuit în revista dlui- au fost ridicate și de alții de-a lungul anilor și că nu atât acuzele ,cât mai ales "cuvântul adevărului" interesează, acesta este cel așteptat, am fost de acord cu publicarea ei.

Si astfel această "scrisoare fără răspuns" a devenit și o "scrisoare deschisă".

Si mai vreau să fac o precizare.

După ce domnul Andrei Pleșu și-a făcut publice părerile despre legionari, am așteptat luni și luni de-a rândul o ripostă pe măsură din partea celor cu condei din rândurile bătrânilor legionari. Dar, probabil, așa cum am spus și în scrisoare, lehamitea a pus stăpânire pe toți. Si atunci m-am hotărât să scriu eu, socotind că fac un act de dreptate absolut necesar. Adevărurile care trebuiau spuse mă ardeau și speram ca ele să ardă și în rândurile mele.

Dl. Pleșu a ieșit însă nevătămat din contactul cu ele.

Si, uite-așa, așteptând luni de zile să scrie alții, alte multe luni ca sa-mi răspundă Dl. A. Pleșu, timpul s-a adunat.

Dar, aceste mari adevăruri care ard, nu se înscriu cu rigurozitate într-un anume timp. Ele au fost valabile ieri, sunt valabile astăzi și vor fi valabile câtă vreme va continua lupta între bine și rău pe acest pământ.

Si atunci ce importanță mai are întârzierea cu care ele, încorsetate în literele tiparului vor ajunge la îndemâna oamenilor?

Iulia Maria Cojerean

Mișcarea Legionară și evreii

Flor Strejnicu
Editura Imago, Sibiu, 1996
- concluzii -

1. Mișcarea Legionară, fiind anticomunistă și antioligarhică, iar în centrul acestor "ținte" fiind implicați în majoritate evreii, a fost socotită (implicit) antisemită.

2. Mișcarea Legionară, fiind creștină, a luat atitudine împotriva anticreștinilor, reprezentați în special de evrei, prin manifestările lor active și provocatoare.

3. Mișcarea Legionară, fiind dominată de spiritul dreptății sociale, a fost împotriva celor care exploatau munca și buna credință a semenilor lor, iar în cercurile conducătoare ale acestor exploatatori dominau evreii.

4. Niciodată Mișcarea Legionară nu a propovăduit sau înfăptuit violențe împotriva evreilor dintr-o cauză rasială sau religioasă. Nici un legionar nu a fost condamnat, în decursul atâtor prigoane prin care au trecut, pentru lovire, crimă sau orice altă nelegiuire pe care aceștia le-ar fi comis împotriva evreilor. Orice efort în acest sens al dușmanilor Mișcării Legionare de a demonstra astfel de acuze a rămas fără rezultat.

5. Abuzurile, violențele, crimele sau alte nelegiuiri, care au avut loc în perioada Statului Național Legionar, au fost "opera" infiltrațiilor maligne, dar s-a preferat a fi acuzați legionarii, deși în închisori nu s-a găsit niciodată măcar un singur legionar condamnat pentru asemenea fărădelegi.

6. Faptul că Mișcarea Legionară există se datorează celor două principii care i-au dat ființă și au hrănit-o dintotdeauna: credința în Hristos și iubirea de Patrie.

7. Faptul că ideologia Mișcării Legionare este corectă se demonstrează prin modelul pe care ea îl reprezintă pentru alte mișcări naționaliste din Europa și America.

8. Setea actuală de cunoaștere și de însușire a ideologiei Mișcării Legionare, din ce în ce mai evidentă, în lipsa cvasitotală a evreilor, dovedește absurditatea susținerii antisemitismului ca practică a legionarilor.

9. Atâta timp cât iubirea de Hristos și de Patrie vor exista în această țară, Mișcarea Legionară, prin ideologia ei, va fi o permanență în România.

CADRAN

Lucrări de interferență între teorie, exegeză și istorie politică: Scurtă analiză spectrală a Mișcării Legionare; Guvernul de la Viena - continuarea statului român național legionar; Viziunea integrală a revoluției legionare; Mișcarea Legionară în studii și articole; Opinii - un deceniu de luptă în exil în slujba Neamului și Legiunii (toate la Editura Majadahonda), contribuie să umple cu autoritate lacune existente în istoriografia noastră și oferă posibilitatea cunoașterii fenomenului legionar sub toate dimensiunile lui. Elaborate într-un îndelungat exil, reprezintă o parte din lupta politologului Faust Brădescu, de afirmare a cauzei românești, într-o cuprindere amplă.

Eseist și romancier din frământatta generație a deceniului patru, iar mai târziu autorul evocării unor oameni, locuri și împrejurări care l-au tulburat profund, Pericle Martinescu î-și confirma vocația multiplă cu o nouă carte de însemnări de acum o jumătate de veac, scrise sub teroarea unei oricând posibile descinderi a Securității. "Șapte ani cât șaptezeci" este mărturia, într-o factură sobră și minuțioasă, a unei drame petrecute în afara și înlăuntrul lui.

Când se spune că realitatea aceasta cu care secolul nostru s-a plictisit să aibe de-a face în fiecare zi, încât unora, răpuși de monotonie, le trezește doar un interes scăzut, și cu toate că pare atât de refractară constituțiilor mentale este un izvor de evoluții și întorsături atât de neașteptate, mult mai fecund decât orice închipuire, nu pot să n-am unele rezerve. Dar nici nu pot să nu mărturisesc că, pe când fostul colonel de Securitate, Gheorghe Crăciun, făcea presiuni imunde asupra noastră să proslăvim "realizările erei socialiste", - el, comandantul temut al penitenciarului Aiud, iar noi, deținuții livrați atotputerniciei lui, - mie, unuia, nu-mi trecea prin minte că voi avea zile să-i așternpe hârtie și chiar să-i public crâmpeie din portretul moral și rudimente din "metoda" de lucru.

SEMNIFICAȚIA UNEI APOLOGII

de Mircea NICOLAU

De mai mulți ani, Gheorghe Crăciun zace bolnav, cu singurul tovarăș nelipsit de lângă el, teama că s-ar putea să răspundă pentru o gestiune atroce pe care, prizonierii lui de ieri și potențialii acuzatori de azi, o califică multiplă crimă cu îndelungă premeditare. El știe, cum puțini știu, ce înseamnă să faci închisoare, și veștile despre regimul lejer de care se bucură tovarășii condamnați pentru fapte similare cu ale lui, nu izbutesc sa-l liniștească. E greu să-și alunge din minte că scopul tratamentului din orice temniță e numai acela pe care l-a executat cu mâinile lui: să devoreze vieți și să violenteze conștiințe. Conștiința lui morală nu mai e problemă pentru el. Nu-și mai aduce aminte de când s-a debarasat de ea, sau poate n-a avut-o nici o dată, dar îl interesează viața, numai vița lui bineînțeles. Această viață de care, un om ca el, se prind ecu ghiarele, deși îl tutlbură mereu că legionarii ăia, pe care el îi cunnoaşye cât sunt de :criminali și de răzbunători", vor veni într-o zi să-l chinuiască și să-l omoare!

Personajul lui Gheorghe Crăciun are, din păcate, la noi, o genealogie seculară și complexă. Armașul înfiorător de pe vremuri, scutit de orice răspundere pentru excesele lui, polițaiul veros și feroce din Principate, și apoi cele două generații de slujbași ai ordinii publice după Marea Unire, dintre care, prima snopea în bătăi partidele din opziție și executa zelos ordinul de a reduce la tăcere mișcărlile studențești, iar a doua avea să-i netezească prin teroare, lui Carol al II-lea drumul spre dictatură, toți erau produsul unei mentalități despotice de connducere a statului, a cărei tipologie o ilustrau, prin exelență, chestorul Manciu și prefectul poliției capitalei, Gabrliel Marinescu. Aceștia sunt doar o parte din 'naintașii lui Gheorghe Crăciun, căci din patologia lor a moștenit numai duritatea extremă și apetitul crimei, pe când suplețea vicleniei și ingeniozitatea pervertirii ființei umane, le-a asimilat din stalinism. Un exemplar ca el se putea desăvârși numai într-un stat în care puterea executivă era discreționară. Precum bine se știe, în comunism comitetul central, partidul, guvernul, miliția și armata constituiau un tot aparte și suveran.

Mai recent, generalul (r) Neagu Cosma, i-a luat interviul apărut în "România Mare" din 6 ianuarie, cu gândul fățiș de a face din malformațiile personajului un ins cumsecade, căruia i s-a scornit o reputație oribilă. Procedeul prin care se caută ca fapte - consacrate în hipostaxa lor reală, să fie convertite într-o versiune diametral opusă este, de altfel, tipic cominist și îi reflectă inaderența la adevăr. Să ne amintim de tentativa securității să facă din victime, autorii infernului din închisoarea Pitești a anului '50 - '52. Exact pe aceeași linie au stat gigantismul cu orice preț în construcția industrială, centralizarea excesivă a factorilor de comandă, producția de șoc, etc. Toate declară același război bunului simț și naturii eterne a lucrurilor. Este nu mai puțin adevărat că Securitatea din țara noastră a depășit, se pare, performanța celorlalte Securități din lume, în acestă sfidare a stărilor firești dintr-o societate și a distorsionării psihicului colectiv.

Trebuie să recunosc însă comunismului o remarcabilă intuiție a absenței de al noi față de felul cum a fost eludată oficial cercetarea juridică a bestialităților din epoca dinainte de '89. Am protestat îndată după " revoluție" pentru a nu fi acreditată versiunea de pomină că peste o mie de oameni au fost împușcați, fără să fi tras nimeni în ei. Dar deși în colonii de muncă forțată, în lagăre și închisori au murit în chinuri și mizerie un număr înfiorător de oameni, am rămas totuși impasibili când nici unul dintre conducătorii partidului comunist, ai ministreului de interne și din aparatul administrativ n-a fost supus măcar unei simple anchete, ca și cum nimeni n-ar fi fost vinovat de nimic. Ce veridicitate vor mai avea atunci și cât vor mai fi credibile cărțile consacrate iadului concentraționar, cu toate ororile lui, dacă cititorul de mai târziu va ajunge la concluzia, din simplul fapt că justiția nu s-a sezizat de ele, că erau prea benigne ca să facă obiectul unui proces? Si cu ce ochi putem fi văzuți din afara țării, când titlul nostru de seamă, pe lângă rezistența la virusul roșu, sunt suferințele îndurate în cei patruzeci și cinci de ani de comunism, dar pentru că instanțele judiciare n-au deschis nici un proces și n-au tras pe nimeni la răspundere pentru ele, e normal să se creadă că am făcut mult zgomot pentru nimic ?!

Toate aceste anomalii au încurajat teza interviului asupra căruia am staruit mai mult decât aș fi vrut. El face parte dintr-un plan de manevre care pregăresc reintrarea p.c.r.-ului în arenă. Nu Gheorghe Crăciun a ținut să i se ia interviul, ci partidul care o disculpă pe fosta lui unealtă, ca să-și disculpe propriile-i crime. Fosta unealtă n-ar trebui să-și facă griji, căci așa cum n-a avut de suferit nimic până acum, nu va avea nici de acum înainte. Legionarii nu i-ar fi pus numele în dicuție, dacă nu-i provoca interviul de nai sus. Ei au învățat din cele trăite că și dreptatea are vremea ei, și dacă instituția de resort n-o face atunci, n- o va face nici mai târziu. In rest, să nu ne supărăm că și oamenii din țara noastră iartă din uitare și uită blazați.

P.S. Dintre manuscrisele sosite la redacție suntem nevoiți de spațiul restrâns pe care ni-l lasă revista, să publicăm numai unele din ele despre silnicia reeducării montate în închisoarea Aiud. Le publicăm nu pentru că ne face plăcere să ne-o amintim. Singurul lor rost este să se știe cât mai departe în viitor că reeducarea a fost cu putință dar nu și-a atins scopul. E o memorie prin care istoria României și ideea adevărată despre români vor avea de câștigat.

Interviul luat fostului comandant al penitenciarului Aiud, Gheorghe Crăciun, in perioada 1958-1964, pe care săptămânalul "România mare" îl publică în nr. 391, din 6 ianuarie 1998, mă obligă să relatez unele fapte și împrejurări legate de rolul lui Gh. Crăciun ca ofițer de Securitate.

După condamnarea mea în 1948 la 20 ani muncă silnică pentru activitate anticomunistă am fost închis în penitenciarul Pitești. Printre condamnați, am întâlnit acolo mai mulți studenți care fuseseră anchetați de Gh. Crăciun pe când acesta era șeful Securității din Cluj. Regimul ce li s-a aplicat a fost: o ciorbă cu urme de coji de fasole sau câteva boabe de arpacaș pe zi, fără nici o bucată de pâine sau măcar de mămăligă. În anchete, primeau până la leșin lovituri cu ciomege sau cu bastoane de cauciuc la tălpi și pe tot corpul. După trei luni de asemenea regim unii au murit (reții numele lui Rednic) iar alții au fost internați în clinica Cluj, pentru a se putea ține măcar pe picioare la proces. La anchetă au fost constrânși, cu cele mai bestiale și viclene mijloace, de a declara nu ceea ce făcuseră efectiv, ci ceea ce le impunea Gh. Crăciun să declare. Comparând cruzimea și rafinamentul în tortură aplicat la alte unități de Securitate, Gh. Crăciun ocupa unul dintre primele locuri.

În urma revoluției din Ungaria se produce un nou val de arestări. Totuși, regimul din România, înțelegând că nu mai poate agrava la infinit ecoul profund defavorabil pe care îl aveau în occident atrocitățile din închisori, recurge de astă dată la metode de anchetă și de tratament în penitenciare, având o aparență minimă de legalitate, dar în fondul lor, pe cât de inumane, pe atât de eficiente pentru scopurile regimului. Este momentul utilizării lui Gh. Crăciun în operația de spălare a creieruli declanșată în penitenciarul Aiud. Cu alte cuvinte, deținuții trebuia să se lepede public de crezul lor religios și politic, aducând cele mai fantezițte și mai infame incriminări organizației din care făcuseră parte și punându-se necondiționat în slujba regimului, cu precădere ca delatori. Una dintre victime a fost Victor Biriș care, la puține zile după eliberarea din penitenciarul Aiud, a sfârșit călcat de tren. E greu de spus: s-a aruncat sau a fost aruncat de mâna Securității sub roțile trenului?

Această acțiune, condusă de Gh. Crăciun, era pregătită din timp și în amănunt. L-au secondat anumiți ofițeri și milițieni, instruiți special, personalul medical oficial și mai mulți deținuți dornici să se elibereze cu orice preț. Citez printre măsuri:

1. Scăderea de hrană până la limita biologică cea mai de jos.

2. supravegherea sporită pentru a interzice orice comunicare între deținuții

☞ urmare în pagina 14

☞ urmare din pagina 13

din celule separate.

3. reducerea drastică a scoaterii deținuților la aer. În unele cazuri – o dată la două luni.

4. percheziții frecvente prin dezbrăcarea completă, răvășirea saltelelor, ceea ce producea un praf irespirabil; și aruncarea pe jos a echipamentului.

5. șederea în pat permisă numai între 10 seara și 5 dimineața, deși gradul de slăbiciune al deținuților cerea un minim de odihnă și în timpul zilei; altfel, era strict interzisă șederea în pat, numai pe marginea lui, abaterea de la acest ordin fiind pedepsită cu cele mai aspre măsuri;

6. deținuții nu aveau voie să vorbească decât în șoaptă.

7. dacă, șezând pe marginea patului, un deținut totuși ațipea, era imediat pedepsit.

8. scoaterea la closet a tinetelor cu murdărie trebuia să se facă în pas alergător, ceea ce devenea un coșmar, căci oamenii fiind total anemiați nu puteau ține pasul și erau întorși înapoi în celulă, vărsau tineta cu murdărie pe sala către closet și erau puși să șteargă murdăria cu mijloace improprii sau cu mâna goală, prilej să fie loviți.

9. simplul fapt de a ațipi când ședeai pe marginea patului era pedepsit (ATENȚIE !!!!!!)

10. deținuților asupra cărora se exercita o presiune specială pentru a-i determina să accepte într-o măsură cât de mică programul de reeducare, chiar dacă respectau condițiile de detenție, li se inventa o abatere sau alta pentru a fi pedepsiți;

11. în general, pedepsele mergeau de la 7 la 21 de zile izolare, iar în cazul deținuților refractari la orice presiuni, pedeapsa era dublată, în sensul că după executarea celor 21 de zile continua o altă pedeapsă, tot de 21 de zile. Așa zisa mâncare era o zeamă tulbure ce se dădea la trei zile, în restul zilelor doar o bucățică de pâine. Secția de izolare, creată special pentru această perioadă de spălare a creierului, avea celule cu cument pe jos, ziduri umede și un geam la o înălțime la care nu puteai să ajungi și care era mereu întredeschis. În timpul zilei nu puteai să stai jos pe pat, nici măcar pe marginea lui, patul fiind lipit de perete și lăsat numai de afară cu un dispozitiv special, de la 10 seara la 5 dimineața, în restul timpului erai nevoit să stai în picioare. Când intrai în celulă erai dezbrăcat de orice îmbrăcăminte mai groasă. Au fost frecvente cazurile când cei pedepsiți se prăbușeau pe ciment și rămâneau acolo până când avea dispoziție milițianul să-l ridice și în unele cazuri să-l ducă la infirmerie.

Sondarea atitudinii deținuților față de regim și ideologia lui se făcea prin delatori sau în camere special amenajate pentru presiuni morale asupra lor. Anchetatorii le sugerau că în cazul în care înțeleg să-și adapteze atitudinea la normativele reeducării, vor primi îngrijire medicală, un supliment de mâncare și că vor fi eliberați înainte de termen, asigurându-li-se un bun plasament în câmpul muncii. Deținuții trebuiau să se angajeze să "ducă muncă de lămurire" cu cei refractari la reeducare și în cazul când nu dădeau satisfacție să fie imediat denunțați pentru a se lua măsuri împotriva lor.

Reeducarea a început cu o pregătire prealabilă în închisori. Legionarii au fost repartizați la Aiud, țărăniștii și liberalii la Botoșani iar cei fără o culoare politică definită la Gherla; cei cu pedepsele expirate sau necondamnați – la alte penitenciare sau în colonii de muncă. Prevăzând problemele de care se va izbi reeducarea la Aiud, aici a fost trimisă o mână de fier: colonelul Gh. Crăciun. Unii deținuți demoralizați la capătul multor ani de închisoare n-au mai putut rezista presiunilor și au acceptat reeducarea. Aproape totalitatea deținuților, fie că au consimțit, fie că nu, au fost introduși cu sila în reeducare. Repartizați pe așa-zise cluburi, trebuiau să asculte lecțiile de învățământ politic făcute de deținuții care capitulaseră. Totodată, li se cerea tuturor să-și denigreze foștii camarazi, punând în special accentul pe episoade din viața particulară, iar când acestea nu le ofereau nici măcar pretexte, atunci le inventau. Reacțile negative erau imediat sancționate. Cei ce se prăbușiseră jucau rolul de șefi de club. Ei deveneau, rând pe rând, profesori de marxism-leninism, procurori ai Mișcării Legionare și oameni de ordine în penitenciar.

În vara lui 1962, un milițian m-a scos din celulă și m-a dus, cu mantaua în cap, pentru a nu fi recunoscut de eventualii deținuți cu care mi-aș fi încrucișat drumul. M-a introdus în biroul lui Gh. Crăciun, comandantul închisorii. După întrebările legate de identitatea mea și de condamnare, Crăciun mi-a cerut să declar dacă sunt sau nu conștient de gravitatea activității mele politice, pe care el o denumea criminală. I-am făcut cunoscută condamnarea pe care o suferisem, dar că nu mă consider vinovat și cu atât mai puțin criminal, singura mea vină fiind aceea de a nu crede în binefacerile marxism-leninismului, dar de a crede în creștinism. Crăciun m-a amenințat că voi putrezi în închisoare și m-a pedepsit izolându-mă într-o celulă din Zarcă.

În Zarcă, regimul alimentar era sub limita de subzistență, iar intervenția medicală interzisă. În ea erau aruncați cei ce refuzau reeducarea ori constituiau un exemplu prost pentru ceilalți. Una dintre principalele preocupări ale lui Crăciun era compromiterea personalităților legionare, scop pe care pe care îl urmărea indiferent de mijloace. Aflați în fața perspectivei de a fi decimați, scop lesne de atins, deoarece erau aduși la limita rezistenței fizice, iar această decimare a fruntașilor Legiunii îi primejduia viitorul, i-a determinat pe unii ca, printr-un consens tacit să accepte formal reeducarea. Presiunile fizice și morale și amenințările cu putrezirea în închisoare erau alternate cu filme și conferințe ținute de exponenți ai partidului, program pe care Crăciun l-a aplicat cu strășnicie. Pentru că izolarea totală în care eram ținut m-a împiedicat să cunosc acest consens tacit, am refuzat continuu reeducarea, încât – datorită subalimentației și gerurilor pe care le-am îndurat în celula neîncălzită și în repetatele izolări – mi s-au anchilozat încheieturile mâinilor, picioarelor și spatelui. Fiind aproape complet anchilozat, nu mai puteam să-mi duc tineta cu fecale decât legând-o cu un ștergar de gât și târând-o până la WC. Deși îl rugam pe milițian să pună un deținut de drept comun să mă ajute, eram refuzat în urma ordinului dat anume de Crăciun. Printre victimele acestui tratament de exterminare citez: prof. Gh. Manu, Gh, Dimboiu, prof. Nicolau-Bârlad, Ionescu Ion, Călugărul Daniil (Sandu Tudor) și alții, mulți la număr.

Acestor fărădelegi patronate de Crăciun la Aiud, trebuie să li se adauge sutele de crime ordonate tot de el, în rândurile rezistenței naționale din munți. Evident, pentru Crăciun aceștia au fost bandiți și tâlhari care nu meritau altă soartă. Se pune acum întrebarea: dacă fostul colonel Crăciun ar recăpăta puteri discreționare, ar proceda la fel ca înainte? Nu numai la fel, ba chiar și mai bestial!

Ion Popescu

☞ urmare din pagina 11

zori și până în noapte, tinerii legionari. N-a auzit nici de inchisoarea elitei legionare, Aiud, unde mulți și-au lăsat viața în chinuri sălbatice.

Și cum nu-i scapă aproape nimic din suflul românesc, iată că a aflat - prin cine oare, care-și dă atâta osteneală să ne facă cunoscuți lumii - că în Decembrie 1997, s-a consacrat la Muzeul Țăranului Român, o zi de omagiu lui Cornelui Codreanu, fondatorul Mișcării Legionare, sub pretextul, susține d-l Radu Ioanid, unei manifestații presupusă să comemoreze lupta armată a rezistenței anticomuniste din anii 50.

Ce cunoaște el oare, acest "compatriot" din lupta anticomunistă care a durat până în anul 1957, precum și de acei legionari parașutați în țară, chiar cu ajutorul tehnic al Statelor Unite si Franței, în anii 1949 -1953 ?

Poate că a venit timpul - și de ce nu - ca d-l Radu Ioanid, prin parlamentari interpuși, să facă și Statului american un proces, de a fi ajutat Mișcarea Legionară să combată comunismul?

Pentru mai ample detalii, în calitate de fost instructor radio pentru pregătirea celor parașutați, eu însumi figurând pe această listă ca urmând a fi parașutat o a doua oară în țară, stau voluntar la dispoziția presupusului nostru istoric.

Iată că țara românească a ajuns ca oricine să-i agreseze ființa, fără ca cineva să-i sară în ajutor, să fie pusă la stâlpul infamiei cu atâta nerușinare.

Românul nostru nu se sfiește să amenințe și Europa, avertizând-o că "făcând abstracție de presiunile internaționale, se complace, într-o anumită capacitate, a prelua capitole dintr-un trecut mai putin glorios, pe care comunismul a știut atât de bine a-l oculta, timp de decenii, a se inspira din retorica antisemită și xenofobă. Nu cumva, ieșirea din comunism nu inseamnă și renunțarea la reproducerea în acest plan al ambiguităților?

În Franța s-a făcut multă vâlvă în jurul operei "Cartea neagră a comunismului", emisii la televiziune, simpozioane și reactualizarea ei în toată presa. Ceea ce a fost mai bizar a fost atitudinea Secretarului general al partidului comunist francez, acuzând istoricii participanți la această emisiune, de a fi transformat totul într-o tribună contra comunismului. Manifesta cu atât mai multă vervă, mai ales că partidul comunist francez, odinioară înfeudat Moscovei, azi se bucură de o anumită "onorabilitate", ca participând prin miniștrii săi la guvernarea Franței.

Fără să-și dea seama sau poate chiar intenționat, "românul" nostru de la Washington scoate la iveală și antisemitismul din România, unde azi nu mai trăiesc decat vreo 20000 de evrei, din cei aproape 2 milioane înainte de război și care nu mai prezintă o problemă pentru statul român, alte necazuri frământ-ul - moștenirea a 50 de ani de comunism. Ba chiar, prin bunăvoința președintelui țării noastre , pe care acest domn îl amenință azi că nu va intra curând nici in Uniunea Europeană și nici în NATO, evreii și-au recuperat vechile proprietăți în timp ce adevărații români așteaptă de 8 ani de zile să li se restituie bunurile lor furate de comunism.

Un fapt rămâne, peste vicisitudinile vieții , acela că orice cetățean al globului rămâne onorabil, atâta timp cât el insusi își respectă onorabilitatea.

Poate că i s-ar cere prea mult d-lui Radu Ioanid, obișnuit să înoate în ape tulburi.

Filon VERCA

Un moment cu Petre Țuțea la Aiud

În primăvara lui 1964, tensiunea în rândurile deținuților politici din temnița Aiudului era destul de mare, fără să se deseneze nici un punct de reper vizibil și semnificativ. Eram în plină reeducare. Din pritocirile care se făceau nu se putea înțelege nimic, căci niciodată nu ne-am dat seama de adevăratul lor obiectiv. Ne mutau din celule în celule, cu combinațiile cele mai absurde și ilogice, fără să înțelegem despre ce plan este vorba.

Prin luna mai, am fost mutat în celular, la parter, într-o celulă de unul singur. Pe acolo se găsea, undeva, și dr. Nae Nicolau, cu care fusesem la Spital, în aceeași cameră, până atunci.

Locul meu de baștină era Zarca și nu pricepeam de ce nu m-au dus din nou acolo. Nu mai țin minte ce legături am făcut la parter, în afară de Nicolau. Știu că cineva, care era pe acolo, îmi mai strecura niște țigări și apoi, deodată, am aflat despre profesorul Pătrașcu. Până la urmă, cu felurite manevre, care făceau parte din arsenalul deținuților, am reușit să mă întâlnesc la secția WC cu profesorul și să schimbăm câteva vorbe. El făcuse celebra lui declarație la posturile de megafoane, instalate special pentru acest eveniment, ca să fie auzit de toată lumea. Colonelul Crăciun, comandantul închisorii, era convins că vorbirea lui Pătrașcu va exercita o puternică influență asupra deținuților, și că aceștia vor fi mai înduplecați la ideea unui fel de reeducare, pe care o refuzau categoric până atunci. Cuvântarea lui Pătrașcu nu a avut acest efect. Într-un fel, am fost și eu amărât după ce l-am auzit vorbind. Mi-am revenit repede, când mi-a atras atenția un bun prieten al meu, Luca Dumitrescu, și mi-am dat seama că el avea dreptate când analiza într-un mod mai realist această "apariție" a lui Pătrașcu. (cu Luca m-am întâlnit o singură dată, întâmplător, într-o turmă de oameni cu capetele acoperite sub o pătură cazonă, unde eram duși la o "conferință de presă" a lui Crăciun.)

Ceea ce mă interesa era primul moment al întâlnirii cu Pătrașcu. Acest moment îl vedeam încărcat de multe valențe sufletești și emoționale și puteam citi niște semne care mă asigurau despre cele spuse de Luca. Și așa a fost. Mi-am câștigat certitudini noi.

Întors în celulă, am trecut la rugăciunea zilnică, așa cum făceam noi în singurătate. Nu am avut însă timp mult de însăilare a elementelor componente ale unei fabulații mai complexe, că am fost somat de gardian să-mi iau bagajul și să-l urmez. M-a dus la Secții, unde am fost introdus într-o celulă mai mare, cu paturi suprapuse. Nu era la ora aceea decât un singur locatar, care mi-a spus că-l cheamă Nicolae Porsena. Numele îl știam din literatură. Publicase o carte al cărei titlu îl uitasem. Nu am vorbit prea mult, căci îmi părea destul de obosit și era greu de a angaja o conversație cu el.

Am reținut însă că mai erau acolo și Radu Mironovici și Petrache Țuțea. Auzisem de amândoi că ar fi făcut anumite declarații, dar nu știam ce anume, adică gradul de seriozitate și gravitatea. Mai târziu au venit amândoi și am căutat să mă orientez cât mai bine despre situația de acolo.

Radu Mironovici avea picioarele aproape paralizate și imediat mi-a străfulgerat un gând, mai ales că am făcut legătura cu Porsena (condiția lui fizică). Am înțeles că am fost adus în această celulă ca să-mi dau seama ce mă așteaptă în viitor: senilitatea destul de avansată a lui Porsena și paralizia evoluată a lui Mironovici. Asta în cazul în care voi continua să refuz reeducarea.

Mai târziu a venit și Petrache Țuțea. El părea destul de bine articulat, ca trup, și cu vioiciune în ochi și claritate în vorbire. Nu ne cunoscusem decât prin prieteni comuni. (Eu eram tare amărât că a făcut unele concesii; asta din auzite, dar nu știam nimic clar.)

Acum, în mintea mea, mă gândeam că el este cel de-al treilea punct de încercare, pe lângă Mironovici și Porsena, care se exercită asupra mea cu o eventuală presiune. Petrache putea să aibă, în imaginația lui Crăciun, o directă influență prin verbul și cultura lui filozofică.

Imediat am stabilit climatul sufletesc în care aveam să discutăm împreună, printr-o franchețe voalată, dar deschizătoare de ferestre largi.

M-a întrebat dacă bănuiesc pentru ce m-au adus în celula aceea și dacă sunt îngrijorat. I-am răspuns că am semințe de bănuială, dar nu sunt îngrijorat, căci am trecut prin destule îngrijorări și nu mă mai tem de ele. Apoi m-a întrebat dacă mai sunt preocupat de filozofie și ce anume frământări mă prind în dezbaterile mele cu mine însumi. Și așa, încetul cu încetul, am închegat un dialog plăcut, prietenesc, dar el era mai neliniștit, căci avea, cum mi-a spus, pușchea pe limbă și vroia să știe dacă eu cunosc ceva din activitatea lui din ultima vreme. Adevărul era că nu știam prea multe și nu m-am încumetat să-i dau un răspuns direct. Așa, i-am spus povestea unui țigan, căruia un conductor de tren i-a cerut biletul de călătorie și în ultimă instanță, țiganul i-a răspuns că "nu prea are bilet".

Și îi spun și eu: nea Petrache, "nu prea știu multe". Mi-am dat seama că i-a plăcut răspunsul; acesta era de fapt adevărul. Nu știam. Și ignoranța mea îl încânta. Căci, s-a oferit singur să-mi explice, face un curs de filosofie, care a fost intenționat ca filosofie marxistă, pentru cei de la reeducare. Și mi-a povestit cum s-a ajuns aici, de ce a acceptat să facă acest curs în perioada procesului de reeducare.

Multă vreme a rezistat tentațiilor de a participa la reeducare. Până la urmă a venit la el Crăciun și i-a pus o întrebare directă: De ce crezi dumneata, domnule Țuțea, că deținuții refuză să vină la cluburi și să citească literatură, și mai ales de ce resping marxismul?

Nea Petrache i-a dat un răspuns mai elaborat. Deținuții au încercat ani de-a rândul să obțină cărți de citit. Și totdeauna au fost refuzați. Este o rezervă determinată azi de refuzurile permanente făcute cererilor lor.

Al doilea punct este că ei resping marxismul și pentru că nu-l cunosc.

Atunci colonelul Crăciun a pregătit un proiect cu care a revenit la Țuțea și l-a întrebat dacă nu este el dispus să facă un șir de conferințe, sau curs de introducere în marxism. Petrache a refuzat. Era bolnav, slăbit și nu dispunea de energia necesară. Crăciun nu a cedat în cererile lui și i-a oferit lui Țuțea alte condiții de viață, pentru că "ar dori să-l ajute și pe el și pe ceilalți" A intervenit o altă condiție mai dificilă din partea lui Țuțea. Un asemenea curs de introducere nu este posibil să fie făcut în grabă, căci marxismul în sine este o doctrină care nu a apărut spontan și ca să fie înțeles este nevoie să se pornească de departe, din Antichitate, mai ales de la Aristotel, care este la începutul filosofiei și sociologiei. Și asta cere timp și pregătire din partea aceluia care îl predă.

Până la urmă s-a căzut de acord să se înceapă cursul proiectat.

La acest punct al explicațiilor sale, Petrache Țuțea mi-a arătat o parte din opera lui de lector, niște caiete scrise de el și pe care m-a întrebat dacă aș vrea să le răsfoiesc, dacă a făcut bine ce a făcut. Mi-a fost greu să-i răspund, căci ar fi fost contraindicat pentru statutul meu personal în cuprinsul reeducării. Nu vroiam să mă angajez cu nimic care putea deschide o portiță pentru invitația mea la club.

Deci, i-am răspuns: nene Petrache, nu are nici o importanță părerea mea. Aș dori însă să văd și eu o parte din caiete, ca să ne mai treacă timpul, căci sunt sigur că va fi instructivă lectura. După vreo trei zile mi-a cerut opinia despre lectură, dar nu cu o metaforă, ci cu deschiderea mea firească, fără ocolișuri.

"Așa voi face, nea Petrache, dar asta abia peste câțiva ani, când vei fi încheiat cursul, dacă vei mai avea răgaz." Reacția lui a fost de mare bucurie și reală, dar reținută, de teamă să nu fie cineva prin jur. Și m-a strâns puternic în brațe, spunându-mi că sunt o fire haiducească, de făgărășan. Și căeste tare bucuros că am înțeles **totul**. După aceea, relațiile noastre au fost normale și ne-am povestit reciproc unele din fragmentele vieții noastre. Era foarte interesat de perspectiva mea de a pleca în America, îndată după eliberare. Se declara un mare îndrăgostit de America și de câte ori vorbea despre macrocosmosul economic exemplifica teorile lui cu "gigantul american", pe care îl vedea într-o mare expansiune imperialistă, cuprinzând și Canada și America de Sud, ca un fenomen imperativ al istoriei, pe dimensiunea geo-politică și în virtutea acestei dimensiuni.

După aceea, viața se desfășura fără zguduiri, și nici nu mă așteptam, personal, la vreo tulburare, după ce am avut o înfruntare cu Crăciun, în urma căreia am fost trimis la Zărcă și din Zarcă în spital pentru un tratament la ochi.

Dar comuniștii știau să aducă totdeauna surprize și mai ales din cele negative, Și în procesul de reeducare au excelat, deși au pierdut total acest proces, căci s-au izbit de rezistența celor de la Aiud.

Într-o seară, înainte de închidere, gardianul m-a invitat într-o altă celulă, unde m-am trezit în fața mai multor prieteni și mi-am dat seama de coacerea care se pregătește pentru mine. Țuțea nu era chemat acolo. La intrare, am nimerit cu Alecu, care venise de la Râmnicu-Sărat și mi-a povestit lucruri frumoase despre Ion Mihalache și Corneliu Coposu, nu cu mult înainte de a ajunge în camera de acum. În camera aceasta au început preliminariile marii confruntări din silniciile reeducării, și ultima, căci a venit eliberarea, peste câteva zile. Și în tren am refăcut firul tribulațiilor noastre.

Ion HALMAGHI

AU PLECAT RĂMÂNÂD ÎNTRE NOI

Horia Cosmovici

Durerea și stupoarea resimțită în cazul plecării dintre noi a Părintelui Cosmovici ne scutește să stăruim asupra detaliilor biografice care, de fapt, în cazul său nici nu sunt absolut relevante. Ne vom mărgini deci asupra conturării strict caracteristice a figurii acestui ales al lui Hristos, acest alergător spre cununa mărturisirii, cum îi numește Sf. Apostol Pavel pe fericiții care au ales calea spre Rai.

Dacă a-ți lua crucea și a urma lui Hristos este condiția primordială și foarte rar realizată în cunoașterea și alipirea de Fiul lui Dumnezeu, atunci părintele Cosmovici a fost unul dintre aleșii care luminau printre noi - oamenii de rând - cu smerenia, cu modestia îmbunătățiților din chiliile mănăstirești. Cine-l vedea nu bănuia nici pe departe tezaurul de trăire și de gândire teologică a unui fost jurist, om de oraș, dar pe care Dumnezeu îl chemase ca pe Zaheu ca să-l fericească pe el și casa lui. Beneficiind de prestigioasa prietenie și apreciere a unor iluștri teologi, a epuizat bibliotecile ce străluceau cu luminile unor Sf. Benedict, Bernard, al Mariei Tereza Alocoque, Tereza de Lisieux, Vincent de Pani și al misticilor spanioli Tereza de Arilla și Ioan al Crucii. Mai puțin apropiat de patristica ortodoxă și de isihasm, ca și de covârșitorul aparat al misticii rusești, privea însă pe deasupra a ceea ce putea fi dispută rebarbativă cu polemici ateiste și irosire de timp și energie.

Ziua e scurtă. Nu e timp pentru aberații gratuite, pentru extravaganțe și poze bombastice lipsite de conținut, de miez fertil. De aceea lucra migălind toată ziua în ogorul Bisericii și nepunând prea mult preț pe frazeologia savantă de "chimval zăngănitor" și păstrând cu extremă discreție un ușor dispreț pentru cazuistica și paradoxurile gratuite. Gândea silogistic, fără a fi un cartezian de pură expresie. Elaborase și desăvârșise în condiții de temniță grea un autentic catehism, pe care îl transmitea oral sau prin Morse, la perete, într-o impecabilă limbă literară franceză, umplând multe goluri în informația de specialitate a unora dintre colegii de detenție.

Dupe eliberare, nimic mai firesc decât îmbrăcarea hainei luminoase de sacerdot al altarului, într-o vreme când această opțiune cerea mult curaj. Biserica la care slujea devenea din ce în ce mai neîncăpătoare, ba, unii dintre cei mai apropiați îl vizitam cu vreme și fără vreme, tulburându-i nu rareori liniștea lecturilor alese, a reflecției și a rugăciunii intime.

Căpitanul îi încredințase, la vremea monstruosului proces care îi anticipa moartea, organizarea apărării și făcuse din Horia Cosmovici sfătuitorul de taină în problemele controversate iscate de invidie și de duhul ambițiilor vane ale unri minorități păcătoase, care-și răspândește și azi sofismele nefaste ale dizidenței.

Cu sănătatea șubrezită de temniță și de vârstă și atins de un handicap vizual major, primea totul ca pe niște stigmate care-l consacrau între aleșii Bisericii asemeni unui eremit în cetate în secolul XX într-o lume aflată în plin proces de secularizare și pregătindu-i locul cuvenit în ceata fericiților.

Plecarea sa dintre noi va lăsa pentru multă vreme un loc gol în inimile și în viața tuturor celor care cunoscut, apreciat și iubit.

N. N.

Savu Niculescu

A trecut prin viață cu voie bună. A fost vrednic și cinstit. A muncit până în ultima clipă când Dumnezeu l-a chemat. N-a fost dintre cei despre care se poate spune că norocul le-a netezit drumul obținând fără strădanie cele necesare sau dorite. Nu. El a trudit pentru fiecare șindrilă pusă pe casă, pentru fiecare cărămidă adăugată, pentru fiecare pomișor sădit în modesta lui gospodărie. Parc-ar fi fost certat cu banii care nu trăgeau de loc în ograda casei sale. Cu adevărat în sudoarea frunții și-a câștigat pâinea cea de toate zilele. Căci marcat încă din tinerețe de o condamnare pentru crezul lui, și fiind el mecanic de locomotivă, l-au ținut până aproape de pensionare doar pe marfare, unde munca era mai grea: frig iarna, lipsă de comoditate, drumuri lungi însemnând aproape fiecare câte trei zile absența de acasă. Dar Savu a trecut zâmbind prin toate. În cartierul lui din marginea Timișoarei, cartier pitoresc cu căsuțe și grădini, cartier de oameni săraci, el a fost prezent, cu mâna lui vrednică și cu voia lui bună, de câte ori se meșterea câte ceva: se transforma, se repara câte o căsuță, un gard, o fântână. Astfel zilele de muncă deveneau zile de sărbătoare, de șezătoare. Râsul lui Savu era molipsitor, se muncea mai ușor și cu mai mult spor.

Dar mândria vieții lui a fost "biserica din sat"

Într-o vreme când erau interzise construcțiile de biserici, s-a găsit o formulă de compromis, transformându-se o casă veche în biserică. Acei oameni săraci au adunat bani, ani și ani de-a rândul, pentru ca și peste casele lor să străjuiască un turn de biserică cu crucea lui Iisus Christos în vârf. Și au reușit. Dumnezeu i-a ajutat. Sufletul acelui șantier care a durat câțiva ani, a fost Savu.

În primii doi ani, deși a fost trecut pe statele de plată ale episcopiei, Savu a refuzat banii și i-a vărsat în contul bisericii. Și după terminarea bisericii el a lucrat încă mult timp la curtea, grădina, dependințele bisericii, la casa parohială, la cimitir.

Pentru semenii lui, Savu a fost puternic și tonic.

Multă vreme se vor simți schilodiți fără prezența lui fizică, fără râsul lui.

L-au iubit pentru că s-au simțit iubiți. Așa se explică marea de oameni care l-au însoțit pe ultimul drum, cantitatea uriașă de coroane de flori care i-au inveselit mormântul, dar mai ales plânsul. Plângeau cu toții, plângea și preotul care cu greu și-a spus cuvântul de adio.

Eu cred însă, că undeva acolo sus, în cerurile lui Dumnezeu, a fost voie bună printre îngeri.

Astfel a plecat dintre noi, fratele de cruce Savu Niculescu.

Iulia M. Cojerean

Eugen Șahan

S-a oprit inima camaradului nostru Șahan. Inima lui încercată, obosită, care-i pretindea - pentru a pâlpâi cu greu - griji, probleme, regim de viață, regim alimentar și o medicație riguros respectată și anevoie de procurat.

L-am întâlnit în atâtea rânduri țin celebrul pod de la sediul AFDPR în anii în care se plămădea, acolo sus, conținutul caietelor editate din arhiva Asociației.

Sosea acolo material memorialistic din toată țara; munca de triere, de stilizare și, până la urmă, chiar de redactare a cuprinsului acelor caiete (ample și mereu mai complexe) era condusă de un grup de foști deținuți cu lectură mai extinsă și mai disciplinată. Dar de acolo, din capul mesei lumina Eugen Șahan.

Aparuseră opt caiete însumând peste 2000 de pagini. Camaradul Șahan, făcându-și o preocupare primordială din editarea lor, enunțase tematica a încă zece caiete vitoare, dintre care dominante urmau a fi cele privitoare la sentințele tribunalelor din toată țara și care judecaseră procesele politice. Din munții Bucovinei până în Mehedinți, din munții Macinului în Apuseni. O muncă uriașă, istovitoare pentru oricine, cu adversități din partea birocraților comuniști rămași în funcție, cu șicane, reveniri și confruntări de acte oficiale. Un efort supraomenesc pe parcursul câtorva ani și al cărui rezultat începuse să se întrevadă în ultimul - al optulea - dintre caiete.

De o scrupulozitate împinsă până la acribie, de o perseverență pe care nu i-o bănuiai și o putere de muncă, pecare nu numai cardiologiidar și noi, cei de acolo din "podul" acela, încercam să i-o temperăm, camaradul Șahan alerga, intervenea, conferența (ca la memorialul de la Sighet) și răspândea asupra oricui aerul acela inefabil al autenticilor personalități.

Trecut prin teascurile "demascărilor", sufletul lui delicat, din familia spirituală a lui Gily Ioanid, păstra o discreți absolută asupra suferințelor proprii din timpul încercăror acelora inumane. Acum se strecura aproape neobservat, ca să nu conturbe pe nimeni, cu, se zice, o nefirească jenă și modestie în raporturile obișnuite cu anturajul nostru, camarazii săi.

Nu tutuia pe nimeni; după trecerea pe la Pitești fiecare dintre supraviețuitorii pe care îi întâlnea erau pentru el "dumneavoastră", demn de respect și dragoste, ca o minune a păstrării de grijă a lui Dumnezeu. Spre deosebire de mulți, camaradul Șahan avea darul înțelepciunii care î ntr-un ev trepidant și grăbit îl făcea disponibil să asculte și "altera pars" și să realizeze o reconciliere a contrariilor sau cel puțin să apropie cele două poziții.

La fel descifra clar și aproape spontan adevărul din cele mai contorsionate dipute politice, opinia lui, pe care și-o prezenta fără ostentație, dovedindu-se întodeauna cea mai aproape de adevăr.

Pe răbojul pe care sunt înscrise în cer și în inimile noastre numele atâtor camarazi de elită, numele camaradului Șahan, fidel crezului său legionar pentru care a suferit până în ultima clipă, va fi pentru noi un licăr de lumină și un îndemn permanent.

Te salutăm camarade Șahan!

N. N.

NOTĂ

Aprecierile din "Puncte Cardinale" (nr. 2, Februarie-Martie) făcute la adresa revistei noastre, nu ne vor antrena într-o discuție publică. Vom răspunde direct Colegiului redacțional.